

גליון קנין תורה

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יו"ל ע"י חבורת קנין תורה

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
אין התורה נקנית אלא בחבורה (בסמ"ט)

נציב חודש אייר

הנגיד הנכבד והמפואר

מו"ה אברהם יעקב ריגער הי"ו
לכבוד התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי זי"ע

חולין גליון י'

פר' בחוקתי-במדבר
תשפ"ד

שינון לחזרה

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות
מס' חולין דף מח. עד דף נב;

שינון לחזרה

עמוד א'
שאלות ותשובות
עמוד י"ח

אבל אם העלתה הריאה צמחים סביבות סמיכתה לדופן;
לכולי עלמא הואיל והוינן ריעותא בריאה תלינן למכה בריאה
והוששין שניקבה.

אופן הבדיקה לראות אם יש מכה בדופן הוא, שמביאין סכין
שפיו חדוד ודק וחותך יפה [שלא יקרע קרום הריאה במושכו אותה מן הדופן],
ומפרקינן הריאה מן הדופן. ואמר רבא בשם רבין בר שבא, אם
יש ריעותא על הדופן, תולין שהסירכא בא מחמת מכת הדופן.
ואם ליכא ריעותא בדופן, מחמת הריאה היא.

וגם כשנמצא מכה בדופן, בדק רב נחמיה בריה דרב יוסף את
הריאה על ידי שהושיבה במים פושרין ומנפה בה, ואם מבצבצים
המים הוה טריפה שהרי חוינן דניקבה.

• מר זוטרא בריה דרב הונא בריה דרב פפי שנה הא דרב
נחמיה בריה דרב יוסף בהלכה אחרת. דרבא אמר, שאם נסרכו

(3) דקסבר רב נחמן דיש מקצת סירכות בלא נקב, והיכא ללא העלתה נמחין
איכא תרתי ספיקי; ספק נחמיה נקב ספק שלא נחמיה נקב, ואם נמלא לומר
נחמיה נקב שמה נחמיה דופן הוא דאיניקב, והוה ספק ספיקא וכשר; רשב"א.

² והיינו כשלא העלתה נחמיה, אבל העלתה נחמיה, אפילו איכא מכה בדופן לא
תלין לסירכא זו בדופן; תוספות ד"ה מייטין.

והיינו לאצימני דאמר חוששין שמה ניקבה הריאה, ונריכה צדיקה. אבל רב נחמן
דאמר אין חוששין שמה ניקבה הריאה, אף צדיקה לא נריכה; רא"ש.

⁷ וכתב הרא"ש (סימן כ"ג) דגם לרצין בר שצא צריך צדיקה אף אם נמלא מכה
בדופן, שהרי לכך הצריך להביא סכין חד שלא יקרע קרום הריאה במשיכתו מן
הדופן. מיהו עי' במעדני יום טוב (שם אות ט') שאפשר שנחלקו לרצין בר
שצא מהני לצדקה בסתם נפיחה, אבל לרב נחמיה צריה דרב יוסף צדיקה פושרים
דוקא.

דף מ"ה ע"א

ריאה שנימוקה

אמר רב נחמן, ריאה שנתרוקנה מקצתה מבפנים, ואינה נשפכת
כקיתון אך באותה מקצת לא נשאר כלום, וקרום שלה עדיין קיים, כשרה.

וכן שנינו בברייתא; (א) ריאה שנתרוקנה מבפנים והקרום
שלה קיים, אפילו הלל החסרון מחזיק רביעית הלוג, כשרה. (ב)
בהמה שניטלה שלפוחית שלה – דהיינו האם שהולד מונח בה,
כשרה. (ג) בהמה שהתליע הכבד שלה, זה היה מעשה ועלו עליה
בני עסא ג' רגלים ליבנה לשאול מה דינה. בשני הרגלים
הראשונים לא אמרו להם כלום, ובשלישי עמדו למנין ורבו
המתירין, והתירוהו.

ריאה הסמוכה בדופן

ריאה הסמוכה ודבוקה בצלעות הדופן; לרב יוסף בר מניומי
בשם רב נחמן, אין הוששין שמוא ניקבה הריאה. אלא תלינן
הריעותא בדופן, ואמרינן שהיתה מכה בדופן זה, וכשנתרפא
קלטה הריאה אצלדה. למר יהודה בשם אבימי, הוששין שמוא
ניקבה הריאה.

⁶ צין צדוקה לגמרי, צין סרוכה במקמה קאמר, ד'סמוכה' אפילו סרוכה
נמשמע; רשב"א.

⁷ וטעם הדבר: (א) משום דסוכר כעולא לעיל (דף מ"ג:); דאין חוששין לספק
דרוסה, והכא נמי תלין בדופן ולא צריאה משום דמעמידין בהמה על חוקמה.

גליון קנין תורה

• מדברי **רבינא** נשמע דאם אין הריאה סבוכה בכשר הצלעות הוה טריפה, ועל כרחק משום דאמרינן שהריאה נקובה היא. ואפילו הכי אמרת דכאשר היא סבוכה להבשר הוה הבהמה כשרה, הרי מבואר דמהני סתימה לריאה שניקבה. הקשה עליו **רב יוסף** מהא דשנינו בברייתא, ניקב הגיד של אדם, פסול לבא בקהל משום כרות שפכה, מפני שהזרע שותת ואינו יורה כחין. ואם נסתם הנקב אחרי כן, כשר לבא בקהל מפני שמעכשיו הוא מוליד. ומסיים הברייתא ז'הוה פסול שחזור להכשירו. וסברו דהברייתא בא למעט בזה דרך נקב זה חזור להכשירו, אבל נקב הריאה שנסתם על ידי דופן אינה חוזר להכשירה. תירץ **רבינא**, שבא למעט רק דקרום שעלה מחמת מכה בריאה לא הוה סתימה, אבל לעולם סתימת דופן סתימה מעלייתא היא.

• הקשה **רב עוקבא בר המא**, השתא דאמרינן נקב הוא בריאה אלא שהדופן סותמתו, נמצא דאילו לאחר זמן ניקב הדופן כנגד דופן הריאה במקום שניקב, הוה הריאה טריפה משום דאזלא לה סתימת דופן. אם כן למה לא נשנה במשנתנו 'נקובת הדופן' בהדי שאר טרפות, כיון דיש בהמה שנטרפה בכך.

תירצו, דלמעמיך יקשה גם על הא דאמר **רב יצחק בר יוסף** בשם **רבי יוחנן**, מרה שניקבה וכבד סותמתה, כשרה. נמצא דאילו ניקב הכבד במקום שסותם למרה, גם כן הוה טריפה. ואם כן למה לא שנו במשנתנו דנקובת הכבד הוה טריפה. אלא המשנה לא נקט אלו, כיון דאין הטריפה מחמת הכבד או הדופן, אלא מחמת המרה או הריאה.

• **רבה בר בר חנה** שאל משמואל מיה הדין כאשר העלתה הריאה צמוחין מלאים מוגלא. אמר לו שמואל שהיא כשרה. אמר לו רבה בר בר חנה, אף אני אומר כן, אלא שהתלמידים מגמגמין בדבר. דאמר **רב מתנא**, אם היא מלאה מוגלא, טריפה. ואם מלאה מים זכים, כשרה. אמר לו שמואל, דין זה נשנה לענין **כוליא** שאם מליא מוגלא הוה טריפה, ולא לענין הריאה.

רבי יצחק בר יוסף הלך אחר **רבי ירמיה** בשוק של הטבחים, והיו מוכרין בשר מבהמות שריאותיהן העלו צמוחין. אמר לרבי

שתי אונות של הריאה זו בזו שלא כסדרן, לא מהני לה בדיקה, דסירכא זו ודאי מחמת נקב בריאה היא באה. אבל **רב נחמיה בריה דרב יוסף** היה בודק הריאה על ידי שהושיבה במים פושרין ונפח לתוכה, ואם לא היה המים מבצבץ היה מכשירה.

הקשה **רב אשי**, האיך אפשר להכשיר הריאה על ידי בדיקה זו כשנסרכו האונות זו לזו. דבשלמא בריאה הסרוכה לדופן יש לומר שאם נופחין לתוכה ואינה מוציאה רוח, אין צריכין לחשוש שהיה כאן נקב ונסתמה, אלא יש לתלות שהסירכא באה מחמת מכה שהיתה בדופן, וכשרה. אבל בשתי האונות הסרוכות, כיון שסירכא זו ודאי מחמת נקב באה, הספק אינו אלא אם היה כאונא זו או בזו, והרי באיזה מן האונות שהיה בה נקב הוה הבהמה טריפה. ואף דבשעת בדיקה רואין שאין רוח יוצא מהריאה, היינו משום שעלה עליה קרום וסתמה.

• לעיל אמרו בשם **רב נחמן**, שריאה הסמוכה לדופן ועלה עליה צמוחים חוששין שמא יש נקב בריאה. הרי מבואר דאם פשיטא לן דניקבה הריאה, לא מהני לה סתימת הדופן. והקשו בגמ', דהא דאמר **רב יוסף בר מניומי** בשם **רב נחמן**, ריאה שנקבה והדופן סותמתה, כשרה.

תירצו, דכהשריאה סמוכה לדופן במקום 'רבייתא' – והיינו במקום חיתוך האונות שהן סמוך לצואר במיצר החזה – כיון שהריאה והדופן גדלין כאחד וסמוכין תמיד, לא יפרק הריאה סירכא והלכך הבהמה כשרה. אבל כשהיא סרוכה למעלה ברוחב החלל כנגד האומא הגדולה, כיון דרחוקה הריאה מן הדופן יתפרק הסתימה והלכך הבהמה טריפה.

• בהא דאמר **רב יוסף בר מניומי** בשם **רב נחמן**, ריאה שנקבה ודופן סותמתה כשרה [וכדמבאר לעיל במקום חיתוך האונות שהן סמוך לצואר במיצר החזה], אמר **רבינא** דהיינו רק כשנסבכת ונאחזת הריאה בבשר שבין ב' הצלעות, דהוי סתימה שעומד להתקיים ולא יתפרק. אבל אם נדבקה הריאה בצלעות עצמן, אין זו סירכא קיימת והבהמה טריפה.

^פ ולפי דבריו צריכה הסמוכה לדופן לא הנריך רב נחמיה הך צדיקה; עי' שיטת מקובצת.

^י ובהא הילכתא כרב נחמן, דליכא דפליג עליה.

^א ואפילו הכי לרב נחמן כי לא העלתה נחמיה אין חוששין לה, משום דתלי לה דדופן. אלא אין קיימא לן כצמי דחוששין לה אף כשלא העלתה נחמיה, דדלוריייתא אוליגן לחומר.

^ב נאחו ומסוכן היטב צבצר כמו אמר מסוכן; תוספות ד"ה אמר רבינא, ועי' שם עוד שיש חולקים על זה דאין צריך מסוכן היטב.

^פ רבינא לא בא לפרש דברי רב נחמן אלא לחלוק עליו, ולרב נחמן בכל ענין שדופן סותמתה כשרה, ועל רב נחמן לא מקשה רב יוסף מיד, דלדידיה צמקוס דופן אין נקב פוסל כלל. אלא לרבינא נמצא דאף צמקוס דופן נקב פוסל שם, אלא שאם נסבכת אחר כך להצלעות חוזרת להכשרה, ועל זה מקשה רב יוסף; תוספות ד"ה אמר רבינא.

^א וקיי"ל צמס' נדה (דף מ"ג), דכל שכנת זרע שאינו יורה כחץ אינו מוליד.

^ב והא דאמר לעיל דאם העלתה צמחין חוששין לה, היינו צמחיה לדופן דמוכחא מילתא שהסירכא מחמת נקב; תוספות ד"ה העלתה צמחין.

גליון קנין תורה

הריאה, אבל קרום החיצון של הריאה לא ניקב, ולכן הבהמה כשרה. ואף על פי שאין דרך הקנה לבלוע, אפילו הכי הואיל דאיתא לריאה לפנינו ולא הוינן שניקבה, על כרחך נכנס דרך זה, ועל ריעותא שאין אנו רואין לא מחזקינן איסור. והטורפים סוברים דלא אמרינן שבא דרך הקנה, כיון דאין דרך הקנה לבלוע. אלא תלינן שדרך הוושט בא המחט וניקבה את הדקין, ויצאה וניקבה את קרום הריאה ונכנס לתוכה, ולפיכך הבהמה טריפה כיון דניקבה את הדקין ואת הריאה⁷⁷.

• פעם לאחר שנחתכה הריאה נמצאת מחט באחד מן ההתיכות. הביאו לפני רבי אמי וסבר להכשירה, דקסבר שנכנס דרך הקנה ולא ניקב הקרום של ריאה, וחסרון מבפנים לא שמייה חסרון.

הקשה רבי ירמיה וי"א רבי זריקא, הא תנן במשנתנו דאחד מן הטריפות הם הריאה שניקבה או שחסרה. ועל כרחך אין לפרש ד'חסרה' היינו מבחוץ, דאם כן היינו ניקבה שהרי אי אפשר לחסרה שלא ינקב הקרום. אלא על כרחך דחסרה מבפנים, ושמע מינה חסרון מבפנים שמייה חסרון.

למעשה נמנע רב אמי מלהתירה, משום דלא רצה לסמוך שנכנס המחט דרך הקנה, דדלמא אי הוה ריאה לקמן הוה נקובה⁷⁸. אלא שלח לשאל רבי יצחק נפחא, ורצה רבי יצחק נפחא להכשירה. הקשה לו רבי ירמיה וי"א רבי זריקה מהא תנן במשנתנו הריאה שניקבה או שחסרה. דעל כרחך אין לפרש ד'חסרה' היינו מבחוץ, דאם כן היינו ניקבה. אלא לאו על כרחך דחסרה מבפנים, ושמע מינה חסרון מבפנים שמייה חסרון.

חזרו ושאלו רבי אמי, וטרפה רבי אמי. שאלו לו, הא רבי יוחנן, רבי אלעזר ורבי הנינא הכשירו ריאה שנמצא בה מחט. אמר להם רבי אמי, הם התירוה באופן שבאת כל הריאה לפנייהם וראוה שהיא שלימה ואין בה נקב, הלכך על כרחך דרך הקנה נכנסה. אבל כאן שכבר נחתך הריאה אין אנו יכולים

ירמיה, וכי אין אתה רוצה לקנות בשר חי – שרוצה היה לדעת אם יכשירנה ואם לאו. אמר לו רבי ירמיה כדי לדחותו, אין לי פרומות לשלם עליה. אמר לו רבי יצחק בר יוסף, הטבחים יקיפו לי באמנה. אמר לו רבי ירמיה, מה אעשה לך, דכאשר באה ריאה עם צמחין מלא מוגלא לפני רבי יוחנן, היה שולחה לרבי יהודה ברבי שמעון שהיה מורה בה להיתר בשם רבי אלעזר ברבי שמעון. אבל רבי יוחנן עצמו לא סבירא ליה להכשירו, וגם לא היה רוצה להטריפו כיון דלא קיבל כן מרבותיו.

דף מ"ח ע"ב

אמר רבא דכאשר הלך אחר רב נחמן בשוק של רצענין וי"א בשוק של רבנן, ראה ריאות שיש עליהם צמחין גדולים כנודים, ולא אמר להם כלום. הרי משמע דסובר דכשרים הם.

רבי אמי ורבי אפי הלכו בשוק של טבריא, וראו ריאה שיש בה צמחים גדולים יותר מכנודות וכבר הוקשו כסלעי, ולא אמר להם כלום.

מחט שנמצאת בריאה

מחט שנמצאת בריאה – ואין הריאה נקובה מבחוץ ואין הרוח יוצא ממנה; לרבי יוחנן, רבי אלעזר ורבי הנינא, כשרה. לרבי שמעון בן לקיש, רבי מני בר פטיש ורבי שמעון בן אליקים, טריפה.

והנה מחט הנמצא בריאה גורם להריאה שיהא לה 'חסרון מבפנים' לפי שהברזל אוכל הבשר סביבותיו כששוהה שם ומחסרו. מתחלה סברו בגמ' דבהא קמיפלג, דהמכשירים סוברים דחסרון מבפנים לא שמה חסרון. והטורפים סוברים דחסרון מבפנים שמייה חסרון.

אמנם דחו, דלכולי עלמא חסרון מבפנים לא שמייה חסרון⁷⁹, והכא בהא נדלקו; המכשירים סוברים שאפשר לתלות שהמחט נכנס דרך הקנה ובא בסמפונות, ומן הסמפונות בא לבשר

⁷⁷ והלכה כדברי המכשירים, דהא צמחוקת רבי יוחנן וריש לקיש הלכה כרבי יוחנן. ועוד דקם ליה ציטתייהו רבי אמי ורבי אשי שאמרו להלן לענין כד דעבדא קנה שיכנס לתוכו מחט. ולכן לא מחזקינן איסור, הואיל ואין נקב ניכר בו. ודוקא כי אתא כולה ריאה לקמן, אבל נחתכה קודם שצא לפנינו, חיישין לנמא אי הוה ריאה קמן הוה נקובה, וכמו שפסק רבי אמי לקמן.

⁷⁸ אבל לא נמנע מלהמירה משום הקושיא ממשנתנו, דיש לדחות כמו שאמרו לעיל (דף מ"ז:), דלעולם איירי כשחסרה מבחוץ, והא דאליטריכא לאשמעינן 'חסרה' היינו דמנא דמתניתין אתי לאשמעינן דלא פליג רבי שמעון ואמר שאינה טריפה עד שתינקב לבית הסמפונות, רק בנקב דאין בה חסרון. אבל בנקב שיש בה חסרון אפילו רבי שמעון מודה דהוה טריפה אף אם לא הגיע הנקב לבית הסמפונות.

⁷⁹ וכמו רש"י, דאלו הן אותן המצוין צמחוקת שלנו צריאה, ואין מראיהן דומה לריאה אלא דומין כמראה מוגלא. ואין זה הא דאמרין לעיל (דף מ"ז:): 'אטוס צריאה', דאטוס היינו כשאין שם נמא ואינו משתנה מן הריאה, אלא שאין עולה נפשיה.

⁸⁰ אמרו כן, ולא דלכולי עלמא שמייה חסרון, משום דלעיל מכשירין צריאה שנשפכה כקיתון משום דחסרון מבפנים לא שמייה חסרון. ועוד, דאין לפרש דכולי עלמא סוברים דשמייה חסרון, דאם כן אפילו אם נכנס דרך הקנה ולא דרך הוושט על ידי נקב, מכל מקום כיון שנמצא עכשו צבצר הריאה אי אפשר בלא חסרון מבפנים.

קנין תורה גליון

דנקובת הכבד לאו טרפה הוא. אלא אמר רב אשי שרואין; אם ראשה העבה של המחט נחבא בתוך הכבד והודה הדק יוצא לתוך הלל הבהמה, ודאי נכנס המחט דרך הקנה להסמפון, ואחר כך ניקב חודה את הסמפון ויצא לכבד, וממנו לחוץ, ואם כן הבהמה כשרה. אבל אם ראשה העבה של המחט פונה לחלל הבהמה וחודה הדק נכנס לתוך הכבד, ודאי דרך הוושט נכנסה המחט תחלה, וניקבה הדקין ויצתה, ונכנס פיה לכבד. וכיון שניקבו הדקין הבהמה טריפה.

והיינו רק במחט עבה שאינה יכולה לנקב דרך ראשה העבה. אבל במחט קטנה שיכול לעשות נקב אפילו דרך ראשה [כגון מחטין שלנו שמנקבין בהן בשר] אפילו אם ראשה פונה לתוך הכבד, עדיין צריך לחשוש שמא ניקב דרך הוושט ונכנס דרך הדקין וניקבה, והבהמה טריפה.

דף מ"ט ע"א

ואינו דומה למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות [בסוף הכרס יש בו שעשוי ככובע, ושפת דופנו כפולה, שתי דפנות אדוקין זו בזו ושומן מחברן], דאמרינן שאם נקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את השנית, הבהמה כשרה כיון שחברתה מגינה עליה. אולם אם ניקבה גם דופן השנית ויצאה לחלל הגוף, הבהמה טריפה. ולא אמרינן דאף אם ניקבה רק הפנימית, מכל מקום אם ראשה העב תחובה בדופן, ופיה וכולה בתוך הכרס, ודאי מבחוץ נכנסה המחט על ידי שנקבה את הוושט או כרס או דקין, ובאת לחלל הגוף, ומשם חזרה ונכנסה לעובי בית הכוסות ועברה כבר כולה את הדופן החיצון ורק לא הספיקה ראשה העבה לעבור את דופן הפנימי. דאי מכפנים באת ועכשיו היא מתחלת לצאת דרך עובי בית הכוסות, אין ראשה העב עושה נקב.

דהתם כיון דאיכא אוכלין ומשקין בתוך בית הכוסות, יש לומר דהאוכלין ומשקין דחקה להמחט, ומתוך הדחק נכנסה ראשה העבה בבשר. הילכך אף על גב דראשה העבה תחובה בדופן ולצד הין – חלל הגוף, הואיל ולא חוינן נקב יוצא לחוץ, הבהמה כשרה.

פעם נמצא מחט בסמפון הגדול של קנה הכבד, וטרפה חונא מר בריה דרב אידי, דקסבר שנכנסה דרך הוושט ונקבה כרס או וושט או דקין, ויצתה לתוך הכבד ולתוך קנה הכבד. אולם רב

להכשירה, דדלמא אם היתה באה הריאה לפנינו היינו מוצאין אותה נקובה. שהרי רוב הנכנסין דרך הוושט נכנסין, ואי בוושט נכנס ודאי ניקבה הריאה.

נתבאר דהני רבנן מכשירים במחט שנמצאה בריאה משום דאמרינן דנכנס לריאה דרך הסמפונות. והקשו בגמ', כיון דלא נמצאת המחט עכשיו בסמפונות, על כרחך ניקבה הסמפון ויצאה לבשר הריאה. ואם כן אכתי הוה לן למיטרפה, דהא אמר רב נחמן סמפון שניקב הוה טריפה. תירצו, שדינו של רב נחמן לא נאמר אלא כשניקב הסמפון במקום שמתפצל מחבירו וניקב אצל דופן חבירו, דכיון דדופן חבירו קשה הוא, עומד לעצמו ואינו סותם הנקב. אבל אם ניקב לאחר פיצולו ברחוק, בשר הריאה שהוא רך נכנס לנקב ומגין עליו, ולא הוה טריפה מחמת הנקב.

הקשו בגמ', הא אמר רב נחמן, דאם ניקבו חלק הדקין שנקרא 'הדורא דכנתא' ושהרבה דקין סובבין את חלב טהור הנקרא 'כנתא' סביב כעגולה, באותו צד שבינו לחבירו – ולא ניקב החיצון שבכולן, חבירו מגין עליה והבהמה כשירה. ואם כן לענין סמפונות נמי נימא שסמפון אחד מגין על חבירו. תירץ רב אשי, שאין אומרינן בטרופות זו דומה לזו, שהרי אם נחתך בשר רגלים למעלה מצומת הגידין ולא נשבר העצם, הבהמה כשרה. ואילו נחתכה למטה במקום צומת הגידין, אף על פי שנמוך מכאן, הבהמה טריפה.

פעם נמצא מחט בסמפון הגדול של הריאה, והובא לפני רבי מני בר פטיש ריש לקיש ורבי שמעון בן אליקים דלשיטתם מחט שנמצאת בריאה הוה טריפה. אמנם לא אמרו בה לא איסור ולא היתר. היתר לא אמרו בה כשיטתם שמהזיקים ריעותא מספיקא, דחיישו שמא דרך הוושט נכנסה המחט תחלה, וניקבה כרס או דקין ויצתה. אבל גם איסור לא אמרו בה, דכיון דנמצא המחט בסמפון הגדול, יש ראייה דלא נכנסה דרך הוושט. דמיו כיוון להמחט שיכנס לאותו סמפון, וניכרים הדברים שנכנס דרך הקנה ובא דרכה לסמפון הריאה.

פעם נמצא מחט בחתיכת כבד, וסבר מר בריה דרב יוסף להטריפה. אמר לו רב אשי, אילו נמצא המחט בבשר ודאי לא היה טריפה, ואם כן גם אין להטריפה כשנמצא בכבד כיון

¹⁰ ולא אמרינן שמה ניקב הסמפונות במקום הסמוך לחצירו, לחזוקי ריעותא לא מחזקינן. ורק היכא דלימא לריאה קמן, דעל כרחך חזקה היא זו שרוב הנבלעין אין נבלעין אלא דרך הוושט, ומשם לא יתה בתוך הריאה בלא נקיבת דקין וריאה, או מחזקינן שהיה נקב בריאה אף שלא ראינוהו.

¹¹ קושיית הגמרא הוא רק באופן שהנקב הוא ממש במקום שמתחיל להתפצל ששם הם דבוקים יפה, וימא דחצריה מגין עליו, אבל ברחוק קצת פשוט דאין מה שיגין עליה; שישמ"ק בשם הרא"ה.

גליין קנין תורה

• נחלקו אמוראי באופן שניקבה הריאה במקום דממשמיש יד של הטבח, האם תלינן שנעשה נקב על ידי ידו של טבח והבהמה כשרה, או לא תלינן והבהמה טריפה:

לרב אחא בר נתן, ולרב שמואל בשם אביו רבי אבהו שהיה מריש דרשנין המשמועין לעם את דבריו של רפרם; תלינן בידו של טבח. למר זוטרא בריה דרב מרי, לא תלינן בידו של טבח.

ופסק הגמ' להלכה דתלינן בידו של טבח. וכן אמר רב משרשיא דמסתבר כוותיה דזקנו רב אחא בר נתן, דהא לעיל (דף מ.) אמרו, שאם בא זאב ונמל את בני מעיים והחזירן כשהן נקובין, אין חוששין שמא במקום נקב נקב.

• נחלקו רב יוסף בר דוסאי ורבנן בדין תולעת היוצאה מן הריאה וניקבה: אחד מהם סובר דאמרינן קודם שחיטה פריש מן הריאה וניקבה ונטרפה. ואחד מהם אמר, דלאחר שחיטה פריש והבהמה כשרה. ולהלכה תלינן דלאחר שחיטה פריש.

עד שתינקב לבית הסמפונות

במשנתנו שנינו דלרבי שמעון אין הריאה נטרפת בנקב אלא אם הגיע הנקב עד לבית הסמפונות. וביאר רבה בר תחליפא בשם רבי ירמיה בר אבא, דהיינו עד שתינקב לסמפון הגדול.

רב אחא בר אבא אמר לפני רב הונא בשם רבי מלוך בשם רבי יהושע בן לוי, דהלכה כרבי שמעון. אמר לו רב הונא אם כוונתך לרבי מלוך הדר ב'ערכיים', הוא לא אמר הלכה כרבי שמעון, אלא אמר שאין הלכה כרבי שמעון.

כאשר עלה רבי זירא לארץ ישראל, מצא רב ביבי אומר בשם רבי מלוך בשם רבי יהושע בן לוי, דהלכה כרבי שמעון. אמר לו רבי זירא, בחיי דמור, אני, רבי הייא בר אבא, ורב אסי נזדמנו למקומו של רבי מלוך, ושאלנו אותו האם אמר מר שהלכה כרבי שמעון, ואמר לנו שהוא אמר דאין הלכה כרבי שמעון.

שאל רב ביבי מרבי זירא, ומה קבלת אתה במחלוקת זה. אמר לו בשם רב יצחק בר אמי בשם רבי יהושע בן לוי, הלכה כרבי שמעון. אבל מסיק הגמרא, דאין הלכה כרבי שמעון^א.

אדא בר מניומי הכשירה, דכיון דנמצא בסמפון הגדול של קנה הכבד, אמרינן מי מיכוונה להיכנס בסמפון זה. אלא ודאי דרך הקנה נכנסה, והקנה וקנה כבד סמוכין זה לזה בהתחלקן סמוך לריאה [וגם קנה הלב וקנה הכבד מתחלקין לסמפונות בריאה בראשן האחד], ויש לומר שנכנסה מסמפוני הקנה לסמפוני קנה הכבד. באו ושאלו לרבינא מה דינה, אמר להם שיש ליטול הבגדים של אלו שטרפה והאכילוה לכלבים, כדי לשלם לבעל הבהמה, כיון שהבהמה כשירה ושלא בדין הורו.

• פעם נמצא גרעין של תמורה במורה, אמר רב אשי בשם רב כהנא, דודאי נכנסה הגרעין דרך הסמפון של הכבד, ודרך הקנה נכנסה. דאם דרך הוושט נכנסה, אינה יכולה לנקב כלום ולצאת משם ולחזור וליכנס כאן דרך נקב. ואף על גב שהגרעין אינה יכולה לצאת דרך הסמפון כשרוצין להוציאה לפי שהסמפון דחוק, על ידי נענוע שנענעה הבהמה בחליכתה ימים רבים נכנסה תמיד מעט מעט אפילו במקום דחוק שאינה יכולה עכשיו לצאת.

אבל אם נמצא גרעין של זית במורה, כיון שהיא יכולה לעשות נקב כמחט, למאן דאמר במחט הנמצא בריאה דחוששין שנכנסה דרך הוושט וניקבו הדקין והריאה, גם הכא צריך לחשוש שמא נכנסה דרך הוושט וניקבה והבהמה טריפה^ב.

• אמר רבי יוחנן, למה נקרא שמה 'ריאה', לפי שמאירה את העינים של האוכלה. ונסתפקו בגמ' האם היינו כשאוכלין לריאה כמו שהיא, או רק כשמערבין סממנין המאירין את העינים עמה, אף היא מסייעה עמם. ופשוטו מדאמר רב הונא בר יהודה, כשהאווז נלקח בדינר, ריאה שלה שווה ד', לפי שהיא מאירה את העינים. ועל כרחק דהיינו שהריאה שוה ד' משום דמאירה את העינים באופן שהסממנין מעורבין בה, דאם הריאה כמות שהיא מאירה את העינים, הרי יכול לקנות אווז שלם עם הריאה שלה בזווא, ולאוכלה, ולמה היא שוה ד'. אלא על כרחק הכוונה שדוקא על ידי סממנין מאירה הריאה את העינים ועם הסממנים שמערבין בה שוה הריאה ד' זווי.

הגדול, אף אם נמצא בסמפון הגדול של הכבד אין הוכחה כל כך שצד דרך הקנה; תוספות הרא"ש.

^א וכ"פ רש"י, אבל התוספות (ד"ה אבל) כתבו דלפילו לרבי יוחנן דמכשיר לעיל הכא הוה טריפה, דנמחט הוא דתלינן שצאתה דרך הסמפונות, אבל גרעיני זיתים שהם גסים ואינן יכולין לצא כזיווח דרך הסמפונות, מיישין שמא ניקבה הוושט וחזר ונכנס כצד^ב.

^א רש"י כתב ששמע שהוה במקום מילך החזה, שממון הדחק היד קורעת צלפרניו. אבל כתב רש"י לדעתו היינו כלל מקום שהוא יודע שיכול לתלות, כגון נקב העשוי בסכין, או שחלשה מלמעלה בחוקה ואחר כך נמצא שם נקב.
^ב בישיבה האחרונה נפסקו ההלכות הללו הפסוקות קתם בגמרא.

הקשו בגמ' דלכאורה כבריייתא אחרת מבואר להיפוך; לרבי ישמעאל ילפינן מואת כל החלב, דמה חלב המכסה את הקרב, קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב – שאינו אדוק בו כל כך, אף כל חלב שהוא קרום ונקלף, והיינו החלב שעל גבי הקיבה וכל שכן חלב שעל גבי הדקינא. ואילו לרבי עקיבא מרבינן דכמו שהחלב המכסה את הקרב פרוש הוא כבגד על הקרב, וקרום דק יש עליו, ונקלף מעל הקרב בקל, כמו כן כל חלב שפרוש כבגד, וקרום דק יש עליו, ונקלף מעליו בקל, הוה בכלל חלב הקרב – והיינו רק החלב שעל גבי הדקינא, אבל חלב שעל גבי הקיבה שאינה פרוש כבגד אלא התיכות התיכות הוא אדוק, אינה בכלל חלב הקרב ומותר באכילה.

הרי מבואר כבריייתא זו דלרבי ישמעאל חלב שעל גבי הקיבה אסור באכילה, ולרבי עקיבא מותר באכילה. ואילו כבריייתא ראשונה מבואר להיפוך.

תירץ רבין בשם רבי יוחנן, דגירסא הנכונה הוא כבריייתא שניה, וצריכים להפוך שמות התנאים בריייתא הראשונה. אבל לא אמר להפוך שמות התנאים בריייתא השניה, דכיון דבריייתא זו מבואר טעם המחלוקת האידך דרשו כל אחד הפסוק והוצרך לדייק דלמור מדמינן כל שהוא קרום ונקלף, ולמור כל שהוא תותב קרום ונקלף, הרי דבריייתא זו תנא דייקן שנה אותה, ולא החליף דבריו של זה בזה.

אבל לפי זה נמצא דמה שנהגו הכהנים היתר לאכול החלב שעל גבי הקיבה היינו כרבי עקיבא, ולא כרבי ישמעאל. ואילו לעיל אמרו דנהגו היתר כרבי ישמעאל שהוא כהן דמסייע כהנים.

רבי יצחק בר נחמני אמר בשם רבי אושעיא, חלב שעל גבי קיבה, נהגו בו הכהנים (שהקיבה היא מהמתנות כהונה מאת זוכיה הובח) היתר לאכלו וכשיטת רבי ישמעאל בשם אבותיו. והסימן לזכור שרבי ישמעאל הוא שהתירה, ולא תשכה בשם מי נאמר הוא ישמעאל כהנא, מסייע כהני, דרבי ישמעאל שהיה כהן תמיד הוא עוזרן ומיקל להם.

מצינו דרבי ישמעאל מסייע לכהנים בהא דנחלקו תנאי, לרבי ישמעאל הא דכתיב כה תברכו את בני ישראל אמור להם בא ללמד ברכה לישראל מפי כהנים, ומדכתיב ואני אברכם נלמד ברכה לכהנים עצמן, שהקדוש ברוך הוא מברך את הכהנים. נמצא כהנים מברכין לישראל, והקדוש ברוך הוא מברך לכהנים. לרבי עקיבא, הא דכתיב ואני אברכם פירושו שהקדוש ברוך הוא מסכים על ידם של הכהנים בברכתן לישראל. וברכה לכהנים עצמן למדנו מהא דכתיב ואברכה מברכך, דכל מי שמברך לישראל הקדוש ברוך הוא מברכו.

ואף דבין לרבי עקיבא ובין לרבי ישמעאל יש ברכה לכהנים ולא נחלקו אלא מדיכין ילפינן ליה, מכל מקום אמרינן דרבי ישמעאל מסייע לכהני, כיון דמוקי לה לברכה של כהנים סמוך אצל ברכת ישראל ולא במקום אחר, והכי עדיפא דמשמע שמתברכין הכהנים עם השאר.

דף מ"ט ע"ב

הא דרבי ישמעאל התיר בשם אבותיו החלב שעל גבי הקיבה נלמד בהא דנחלקו תנאי כבריייתא בדין החלב. דכתיב את החלב המכסה את הקרב י'את כל החלב אשר על הקרב; וילפינן מווי' יתירה. דהחלב שעל הדקינא כשהמעיים מתחילים לימשך מן הקיבה עד שיעור אמה בכלל החלב הוא, מפני שהחלב שעל הקרב מחובר בו. אבל חלב שעל הקיבה מותר באכילה.

לרבי עקיבא, בא הפסוק לרבות דאף חלב שעל גבי הקיבה בכלל חלב שעל הקרב הוא.

²⁰ ולרבי ישמעאל לא אינטריך קרא להכי, דפשיטא דמסכים עמהן הקדוש ברוך הוא כיון שזוה להם לצורך; תוספות ד"ה והקדוש ברוך הוא.

²¹ רש"י מס' הוריות דף ז' ע"ב.

²² מרש"י כאן (ד"ה אף כל) מנאר לרבי עקיבא שניהם אסור; בין חלב שעל גבי הקיבה וכל שכן חלב שעל גבי הדקינא. אולם להלן (דף ז"ג ע"א ד"ה והוה חלב) משמע מדבריו לרבי עקיבא אינו אסור אלא חלב שעל גבי הקיבה ולא

שעל גבי הדקינא. ועי' בגליון הש"ס שם שעמד הנרעק"א על הסמירה דצדקו, והאריכו צוה האחרונים.

²³ עי' בהערה דלעיל.

²⁴ והוסף רש"י, דחלב שעל הדקיס מראשו והלאה מן הי'כנתא' אינה בכלל חלב הקרב, דכשמפרישין אותו מהן נשאר מן החלב אצלם, ואינו פרוש כבגד אלא אדוק בהם.

והנה מדברי רש"י בתחלת העמוד נראה דלכן נתרצה החלב שעל גבי דקינא בלמה הראשונה, הוא מפני שחלב שעל הקרב מחובר בו, וס"ל לכמה אחרונים דבלמה החלב שעל גבי הדקינא לאו מותב הוא כלל, אלא שמ"מ נתרצה משום שחלב הקרב מחובר בו והוא יונק ממנה. אבל מדברי רש"י כאן לכאורה משמע דבתחלתן אכן מותב הוא, והא דכתב רש"י בתחלת העמוד הטעם משום דחלב הקרב מחובר בו, הוא רק דלצרייתא ראשונה אינו תלוי במותב אלא דכיון דאיכא ריבויא מרבינן חלב הדקינא מסבירא זו, אבל לצרייתא שניה בלמה אכן צריכים לטעם ההוא אלא אסירא משום מותב; ראה בלרובה פלתי סי' ס"ד סק"ו, שבט הלוי ח"ב סי' כ"א.

• פעם בא מנימוין מוכר כדים לפני רבא בשאלה על כד של דבש שהיה מגולה. אמר לו רבא, שאין לאסור הדבש משום גילוי [שמא שיה נחש ממנו], מוחמת שני מעמים; (א) תנן, שלשה משקים אסורים משום גילוי; יין, מים, והחלב, ושאר כל המשקים מותרים לפי שאין נחש שותה מהם. (ב) התורה חסה על ממונם של ישראל.

אמר לו רב נחמן בר יצחק לרבא, הלא רבי שמעון סובר דגם דבש אסור משום גילוי, וכיון דהוה ספק סכנת נפשות צריכים לילך אחר המחמיר, ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל.

שיטת רבי שמעון נלמד כברייתא; לתנא קמא, חמשה משקאות אין בהם משום גילוי; ציר, חומץ, שמן, דבש, ומוריים. לרבי שמעון, אף משקאות אלו יש בהן משום גילוי. והביא רבי שמעון ראייה לדבריו, דפעם ראה בצידן נחש ששתה ציר. אמרו לו, אותו נחש שומה היה – שאין שאר נחשים עושין כן, ואין מביאין ראייה מן השומים.

אמר רבא לרב נחמן בר יצחק, על כרחך צריך אתה להודות לי דעל כל פנים בציר לא קיימא לן כרבי שמעון. דהא רב פפא, רב הונא בריה דרב יהושע, ורבנן, כאשר היה להם מים או יין מגולים, היו שופכין אותם בציר, לפי שהציר שורף הארס ושוב אינו מזיק, וכן היו שותין אותו. וכיון דלא קיימא לן כרבי שמעון להחמיר בציר, גם בדבש אין הלכה כמותו ולפיכך פסקתי דלא כרבי שמעון.

אמר לו רב נחמן בר יצחק, על כרחך אתה צריך להודות לי בדבש על כל פנים קיימא לן כרבי שמעון להחמיר. דגם רבי שמעון בן אלעזר סבירא ליה כן, כמו ששינונו כברייתא דרבי שמעון בן אלעזר היה אוסר בדבש וכשיטת רבי שמעון [היינו רבי שמעון בן יוחאי].

חלב העשוי ככובע

רב נחמן אמר, חלב העשוי ככובע אינו סותר את הנקב. ונחלקו תרי לישני בגמרא מהו חלב העשוי ככובע; (א) יש אומרים דהיינו החלב שעל החלולת המוציאה ריעי העשוי קרמין קרמין עגולין כמו כובע, שאם ניקבה החלולת ואותו חלב סותר, לא

³ ללא דוקא חמשה, אלא ה"ה לשאר כל המשקין מן ממים יין וחלב כדלמרינן לעיל, אלא דנקט הני חמשה משום דפליג רבי שמעון עלייהו אכל בשאר מודה; תוספות ד"ה ושאר.

תירין רב נחמן בר יצחק, דרבי ישמעאל בעצמו אכן סבירא ליה דחלב זו אסור, אבל בשם אבותיו היה אומר כשיטת רבי עקיבא שהוא מותר, ונהגו הכהנים כאבותיו של רבי ישמעאל.

חלב הסותר את הנקב

נחלקו אמוראי בדין חלב הסותר את הנקב: לרב, חלב טהור הסותר נקב [כגון דקין שניקבו, וחלב הכנתא סותר את הנקב] הוה סתימה, משום דאדוק הוא מאוד. אבל חלב טמא [כגון כרס או המסס שניקב, וחלב המכסה את הקרב סותר] אינה סתימה, לפי שאינו חיבור אלא נקלף מעליו בקל. לרב ששת, בין חלב טהור ובין חלב טמא הוה סתימה.

רבי זירא נסתפק אליבא דרב מה הדין בחיה, האם החלב המכסה את הקרב שלה סותר; וכיון דאמר שחלב טהור סותר, כמו כן חלב המכסה את הקרב של חיה סותר – כיון דלא אסרה תורה אלא חלב שור וכשב ועז. או דלמא מעמו של רב הוא דרק חלב המחובר יפה בבשר סותר, וכיון שחלב זה אינו מהודק היטב, אף שבחיה מותר הוא באכילה אינו סותר.

אמר לו אביי, ודאי שאין החלב סותר. שטעמו של רב הוא דרק חלב המהודק היטב סותר, לכן חלב זה של חיה אף שהוא טהור ומותר באכילה, כיון שאינו מהודק היטב אינו סותר.

התורה חסה על ממונן של ישראל

פעם בא לפני רבא בהמה שהיה לה נקב שנסתם בחלב טמא. אמר רבא, למה צריך לחשוש בכמה זו, הא אמר רב ששת דחלב טמא נמי סותר את הנקב. ועוד, התורה חסה על ממונם של ישראל.

הקשה עליו רב פפא, הא רב אמר לעיל דחלב טמא אינו סותר את הנקב, וכיון דטריפה הוא ספיקא דאורייתא צריכין לילך אחר המחמיר, ואת אמרת התורה חסה על ממונן של ישראל.

¹ ולא דרב חולק, שקוליס הס; מהר"ם ש"ף.

² נלמד צמורה כהניס מהא דכמיז' וזוה הכהן ופנו את הצית צטרס יצא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא וגו', אמר רבי מאיר, וכי מה מטמא הצית שיש בו נגע שאמרה תורה לזרין להמתין שלא יראה הכהן את הנגע ולא יאמר 'טמא' עד שיהו הכלים נפנין. הרי כלי עזין צגדיו ומתכת, מטבילין והם טהורים. אלא חסה תורה על כלי חרס ופכו שאין להן טהרה אלא שצירה. וכיון שכל קך חסה תורה על ממונן של כרי עין [דעל ידי צרות עין צאה הנגע על הצית], קל וחומר דחסה תורה על ממונן של צדיקים.

³ דקיימא לן בגמ' עבודה זרה (דף זא), דצמחלוקת איסור של תורה, הולכין אחר המחמיר.

גליון קנין תורה

אלא נחלקו בחלב שעל ה'יתר' ומכפנים להעוגל - לצד חבל של קשת הנמתח בין שני קצוותיו: בני בבל סוברים **כרבי ישמעאל** דאסור כיון דיש לה קרום ונקלף בקל. ובני ארץ ישראל סבירא להו **כרבי עקיבא** דרק חלב שהוא פרוש כנגד הוה חלב טמא, וכיון דאותה חלב אינו פרוש כנגד מותר הוא באכילה.

ולפי זה הא דאמר **רב נחמן** ד'בר חימצא' סותם את הנקב, היינו חלב של היתר. ואילו 'חימצא' היינו החלב שעל גבי הקשת דלכולי עלמא אסור באכילה, ואינו סותם הנקב.

ללישנא בתרא: חלב ה'יתר' לכולי עלמא מותר, וכרבי עקיבא. אלא שנחלקו בני בבל ובני ארץ ישראל בחלב שעל ה'קשת'. האוסרים סוברים דגם חלב זו פרוש הוא כנגד. אבל המתירים סוברים דכיון שמתובר הוא במקצת לא מיקרי פרוש כנגד²⁷.

אמר **רב אייא** בשם **רבי אמי** שהיה בארץ ישראל, וכן אמר **רבי ינאי** בשם זקן אחד, שמקמציין ונוטליין מעט למעלה מחלב שעל גבי היתר, מפני שחלב הקרב שוכב עליו, ואוכלין את השאר²⁸. וכן סיפר **רב אייא** שהיה עומד לפני **רבי אמי** וקמצו ונטלו מעט מן החלב שעל גבי היתר, ואכל רבי אמי השאר.

שמשו של **רבי חנינא** עמד לפני רבי חנינא, אמר לו רבי חנינא קמוץ לי מעט מן החלב שעל היתר ותן לי את השאר. ראה רבי חנינא ששמשו מוגמם בדבר, אמר לו רבי חנינא, מבבל אתה שנהגו בו איסור, התוך עד עיקרו כולו והשלך אותה.

מהני הסתימה והוה טריפה. (ב) יש אומרים דהיינו שומן חלב העשוי ככובע וחלב נחבא בו, שאם ניקב חלב, או הריאה²⁹ בסמוך לו ואותו שומן סותמו, לא הוה סתימה.

חלב שעל גבי הקיבה

רבא אמר ששמע **מרב נחמן** על חלב שעל גבי הקיבה הקרויים 'חימצא' ו'בר חימצא' - דאחד מהם סותם נקב שבקיבה, ואחד מהם אינו סותם, ואינו יודע איזה מהם סותם ואיזה מהם אינו סותם.

רב הונא בר חנינא ו**רב הונא בריה דרב נחמן** אמרו, ד'בר חימצא' סותם, ו'חימצא' אינו סותם. ונתן **רב טובת** סימן לזכור איזה מהם סותם, ד'יפה כח הבן מכה האבלי' דאילו בר חימצא סותם, והחימצא עצמו אינו סותם.

דף נ' ע"א

הגמ' מבאר מהו 'חימצא' ו'בר חימצא'. ופשטוהו מהא דאמר **רב נחמן** על אחד מן החלבים שעל גבי הקיבה, דבני ארץ ישראל אוכלים אותה לפי שסוברים דחלב טהור הוא. ומיהו אף לדידן בני בבל שאין אנו אוכלים אותה, על כל פנים מחזקינן לה לחלב טהור לסמוך על זה שסותם את הנקב. הרי מבואר דאותה חלב שנחלקו בה בני ארץ ישראל ובני בבל האם מותר באכילה הוא אותה שקרא רב נחמן 'בר חימצא' שסותם הנקב. ומבאר הגמ' באיזה חלב נחלקו בני ארץ ישראל ובני בבל:

ללשון ראשון: חלב שעל 'קשת' הקיבה ודהיינו מבוהץ להעוגל למטה, לכולי עלמא אסור באכילה. דאפילו **רבי עקיבא** שהתיר לעיל (דף מ"ט--למסקנת הגמרא דמהפכינן ברייתא קמיתא) חלב שעל הקיבה, מודה דחלב הפרוש כנגד, ויש לה קרום, ונקלף בקל אסור. ואותו חלב שעל הקשת כיון שאינו מחובר אלא באמצע הקשת, הוה פרוש כנגד, ואסור באכילה.

²⁷ וכחז רש"י, דלפי לשון זה לא אחי ספיר מילתיה דרב נחמן. דכיון דחלב שעל גבי הקשת נחלקו זה בני א"י וזני צבל אמר רב נחמן שהוא סותם, כל שכן דחלב שעל היתר לכולי עלמא מותר באכילה סותם את הנקב.

וכחז רש"י דמסתברא כלישנא קמא דקאי כוותיה דרב נחמן. דאמרינן במס' פסחים (דף נ"א.), דכאשר בא רבה בר בר חנה, אכל מחלב שעל היתר. כשנכנס אליו רב אייא, כיסה אותו מפניו משום דבני צבל אוסרים לה.

[אולם התוס' (ד"ה דלייתרא) כתבו דלישנא בתרא מפרשי דגם רב נחמן קאמר שאינו סותם וזניחותא אמר 'ולדידן מסתם נמי לא סמיט'].

ופסק רש"י, דאין סבירא לן בשניהם לאיסור. דבתר בני צבל גררינן כיון דאין בני גולה אף. וזריכס לפסוק לישנא קמא ולחומרא, דכל היכא דאיכא תרי לישני בגמרא אי מדי דאורייתא הוא זיל לחומרא, וזדרבנן זיל בתר בתרא.

²⁸ ופירש"י דהיינו כלישנא קמא. והיינו דעל הך חלב שנחלקו עליו בני צבל ובני ארץ ישראל, אמר רב אייא בשם רבי ירמיה דבני ארץ ישראל מקמציין. והיינו על כרחק חלב שעל היתר, ומשום שחלב הקרב שוכב עליו. אבל אי פליגי בחלב שעל הקשת וסבירא להו דמותר משום דאינו פרוש כנגד, היה להם לאכול כולו ולא לקמץ כלל, דהרי אין עליו חלב הקרב כלל; שיטת מקובצת.

²⁹ דריאה הסרוכה בשומן חלב, אף על גב דהיינו רציחא ואללו הוא גדל ולמטה מתייבש לאוני, הוה טריפה. דעל כרחק הריאה ניקבה, שאין סירכא צלא נקב וסתימה זו אינה כלום.

[ומשמע מדברי רש"י, דנענעס היה חלב של אצר אחר יכול לסתום הנקב שצריאה. אמנם התוספות (ד"ה חלב טהור) סוברים דכל אופן רק חלב של אותו אצר סותם נקב שצו].

³⁰ סימן זה ניתן על פי צריחתא במס' שזעות (דף מ"ח:) שהבן גוצה שזעוה ושלח שזעוה, והאב אינו גוצה אלא שזעוה, והתם מפרש לה.

בברייתא שנינו דלרבין שמעון בן גמליאל, בני מעיים שניקבו וליחה מבפנים סותמת, כשרה. וביאר רב כהנא דהיינו בליחה שאדוקה בתוך הבני מעיים שמוציאין אותה מהם בדוחק.

רבי זירא קיבל **מרבני אבא**, וי"א **דרבני אבא בריה דרבי חייה בר אבא** קיבל **מרבי זירא**, דאמר **רבי יוחנן** הלכה כרבין שמעון בן גמליאל במריפה, שסתימת הליחה מועיל לבני מעיים שניקבו.

עוד אמר, דהלכה כרבין שמעון בן גמליאל בהא דנחלקו תנאי במשנה בדין אבל שלא היה בבית בתחילת ימי האבילות; אם היה במקום רחוק יותר ממהלך יום אחד, ולא היה יודע שמת לו מת, כשבא ונתוודע לו מונה לעצמו מאז שבעה ימי אבילות. אבל אם היה במקום קרוב בתוך מהלך יום אחד וראוי הוא לדעת בו ביום מן האבילות אף על פי שלא ידע מן האבילות; לתנא קמא, אם בא בשלשה ימים הראשונים של האבילות, מונה אבילותו מיום ראשון שהתחילו שאר האבלים אבילותן. אבל אם בא לאחר שלשה ימים, מונה לעצמו מאז שבעה ימים. לרבי שמעון בן גמליאל, אפילו בא ביום השביעי מונה עמהן.

אחד מן התלמידים שמע הלכה זו, ואמר אזכרה ואעלה לארץ ישראל למקומו של רבי אבא בריה דרבי חייה בר אבא. אלמוד ממנו אם אמר הלכה כרבין שמעון בן גמליאל או לא. כאשר אכן עלה ומצא לרבי אבא בריה דרבי חייה בר אבא שאל ממנו האם אמר הלכה כרבין שמעון בן גמליאל בסתימת ליחה בני מעיים שניקבו. אמר לו רבי אבא בריה דרבי חייה בר אבא, הלא אמרתי דאין הלכה כרבין שמעון בן גמליאל ולא הוה סתימה. שאל ממנו התלמיד, האם אמר הלכה כרבין שמעון בן גמליאל בהלכות אבילות. אמר לו שהוא תלוי במחלוקת; לרב הסדא ורבי יוחנן, הלכה כוותיה. ולרב נחמן, אין הלכה כוותיה.

ומסיק הגמ', דאין הלכה כרבין שמעון בן גמליאל בסתימת ליחה, והלכה כרבין שמעון בן גמליאל בהלכות אבל. דאמר שמואל, הלכה כדברי המיקל באבל.

הקפת נקב אחד להשני

• **רב שימי בר חייה** אמר, אם נמצאו בני מעיים נקובים ואין אנו יודעין אם קודם שחיטה ניקבו ואם לאחר שחיטה, נוקבין נקב אחר בצידו ורואין; אם מראיהן שוין, כשרה, דבידוע שלאחר שחיטה היה. ואם אינם דומין, הבחמה מריפה.

פעם הובא בני מעיים נקובים לרבא, ועשה רבא נקב אחר ולא היו מראיהן שוה. בא בנו רב משרשיא, משמש בנקבים

האהרונים שעשה רבא, ונהפכו למראה אחר ונדמו שני המראות, והכשירה^י. שאל ממנו רבא, מנא ידעת לעשות חכמה זו. אמר לו רב משרשיא, מעצמי הבינותי לעשות כן דאמרתי הרי כמה ידים ממשמשות בנקבים הראשונים לפני שבאו לפני רבא. אמר רבא, חכם בני במריפות, כרבי יוחנן^י.

• **רבי יוחנן ורבי אלעזר** אמרו, מקיפים נקב שיש בריאה, לנקב אחר לראות אם נעשה הנקב לאחר שחיטה או לא [באופן שאי אפשר לתלותו ביד הטבח].

לרבא, לא מהני להקיפה לנקב אחר רק באותה 'ערוגה' דהיינו באותה הדופן של הריאה ימיני או שמאלי, אבל לא מהני כשיעשה נקב בדופן השני של הריאה.

ולהלכה מסיק הגמ', דאפשר לעשות נקב גם בדופן השני כדי לדמותו, אבל צריך להיות באותו מקום של הריאה, דהיינו נקב באומה צריך לדמותו לנקב אחר באומה^י [אפילו בצד השני], וכן נקב באונא צריך לדמותו לנקב אחר באונא.

• **אביי ורבא** אמרו, מקיפים נקב שבקנה שנמצאת פסוקה לאחר זמן^י, או חסר כשיעור איסר, על ידי שעושיין בה נקב אחרת כזה לראות אם יהיו דומין.

רב פפא אמר, באופן שנקדרה הקנה בשיעור איסר, אין מקיפין רק באותו חוליא ושלש טבעות^י. אבל אין לדמותו לקדירה שנעשית בחוליא אחרת.

ולהלכה מסיק הגמ', דמקיפים אפילו מחוליא אחת לחוליא אחרת, וכן מבר חוליא [קלישות הקנה מן הצדדין ומתחתיה, שרצועות הבשר מחברת ראשי הטבעות, ואף התוך הולך ודק מעוביו מאמצעיתו ולצדדין לכאן ולכאן על פני כל הקנה] לבר

^י ע"י לב אריה, דהיינו שרצה הכסירה על ידו.

^י לפי ראשון זרש"י היינו כחכמת רבי יוחנן ככל מילי. לפי השני היינו כחכמת רבי יוחנן שהיה חכים צטריפות, דאמרינן לקמן (דף ז"ה:) דשלח ליה שמואל י"ב גמלים שהיו ספקי טריפה.

^י ע"פ פי' הנראה לרש"י. הציא פי' אחר דאפשר לדמות אפילו לזהמה אחרת דוגמתה – כגון זהמה דקה לזהמה דקה, וזהמה גסה לזהמה גסה. אולם כתב רש"י דאינו נראה לו לפי שאין מקילין כל כך.

^י כ"כ רש"י דהשאלה צפוסקת הגרגרת איירי צנמלא קן 'לאחר זמן', דס"ל לרש"י דפסוקת הגרגרת שהיא צרונו רחוק הדבר לומר שמיד לאחר שחיטה נעשה, ולכן כתב רש"י אס נמלאה פסוקה 'לאחר זמן', והיינו שעבר זמן שיש לתלות שצמח זמן זה נעשה הנקב; כתב סופר.

^י היינו דוקא צקדורה, שצנענת אחת אין נקב כאיסר, ולכן קודרין עוד אחרת צאומה חוליא עלמה ומקיפין. אבל בפסוקה, צדקין צאומה טבעת; רש"י, מהר"ם שיף.

גליון קנין תורה

רב נחמן בר יצחק, אם כן נפל הכרם לתוך הכור, והואיל ואינך יודע היכן הוא לא פירשת לנו כלום. אבל רב אחא בר רב עוא בשם רב אפי פירש דהיינו ממקום שהכרם הולך ומיצר לצד הוושט, הוא הקרוי כרם פנימי [מפני שנחבא בדופני החזה].

(ד) לרבי יעקב בר נחמני בשם שמואל, היינו המקום שבכרם שהוא חלק ואין שם אותו צמר שגוררין ברותחים מן הכרם.

(ה) לרבי אבינא בשם גניבא בשם רב, טפה בוושט הסמוך לכרם, זו היא כרם הפנימית²⁷.

(ו) במערבא אמרו בשם רבי יוסי בר חנינא, דכל הכרם כולו זו היא כרם הפנימית. וכרם החיצון הוא בשר החופה²⁸ את רוב הכרם.

(ז) רבה בר רב הונא אמר, שהוא המפרעתה. ופירש רב אויא, שהוא צד הכרם הרואה את הקרקע הנראה מיד כשפותחין הבהמה להוציא את המעיין.

בנהרדעא נהגו כשיטת רבה בר רב הונא שהוא המפרעתה. אמר לו רב אשי לאמימר [שהיה מנהרדעא], ומה עם כל אלו השיטות האחרים, והרי יש להסתפק בכל הכרם כולו. אמר לו אמימר, כל הני הם נכללים בכלל המפרעתה; (א) סניא דיבי, (ב) איסתומכא, (ד) מקום שאין בו מילת, וכן מה שאמר רב אפי בשם רבי יוחנן (ג) מקום צר שיש בכרם, כיון דכבר פירשה רב אחא בר עוא דהיינו מן המצר ולמטה, נמצא דכולן עומדים בצד הכרם הרואה את הקרקע או מלמעלה או למטה. וכיון שכל נקב משהו באותו צד הוה טריפה, נמצא שמקיימים את כל אלו השיטות²⁹.

²⁷ ולעיל דף מ"ד ע"א יש שני דרכים בהא דאמר רב דחלק המחמון מהושט מיקרי כרם; או דאיירי דוקא צפור דשערות הכרם מגיעים עד טפח צושט. או שיש להפך דכרי ודומה דטפח הראשון של הכרם הסמוך לוושט, הוא קרוי כרם הפנימי.

²⁸ קרום העצ העובר על כל החלל מן החזה ועד הירכיים, והכרם מיעוטו נחבא בצלעות החזה, ורובו תחת אותו קרום. ורוב החילונה דקאמר המשנה היינו שראשון כמה יש מן הקרום כנגד אותו רוב הכרם, ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד הכרם, הנהמה טריפה. ואם ממקום שהכרם כלה ולמטה נקרע, אותו קרום כשרה.

[ולכן יש מליאות בגמי לקמן שיהא נקרע רובה של כרם החילונה ולא יהא זה טפח. אבל אם הוה חשבינן כל הקרום לכרם החילונה, אין לך בהמה קטנה שאין רוב כרם החילונה שלה יותר מטפח].

²⁹ אין הכוונה דלא פליגי הני לישני, אלא שלמעשה כולם הן כולל שיעור דמפרעתה; מהר"ם שיף.

חוליא אחרת, אולם אין מקיפים מחוליא לבר חוליא, או מבר חוליא לחוליא.

הלחולת שניקבה

זעירי אמר, הלחולת [כרכשא טבחייא, כמין צינור המגיע עד פי הטבעת] שניקבה, כשרה. הואיל ויריכים סותמות אותה, שהרי הלחולת אדוקה בהן. ואמר רבי אילעי בשם רבי יוחנן, דשיעור הנקב שיעדיין יהא כשר הוא; במקום שהלחולת דבוקה בירכים, כשנקדר וניטל דופנה עליון או תחתון עד רובי, כשרה [לפי שאין דרך הריעי היוצא דרך הנקב לחזור לאחוריו וליפול לתוך חלל הגוף, מפני שבמקום דחוק הוא, השדרה מלמעלה, ועצמות האליה מכאן ומכאן, ולמטה הן מחוברין בחסוס]. אבל שלא במקום שהלחולת דבוק לירכים, נעשה טריפה על ידי נקב משהו.

רבנן אמרו לפני רבא דין זה בשם רב נחמן. אמר להם רבא, הלא אמרתי שלא לתלות ברב נחמן כדים רקים – כלומר דברים שאינן. אלא הכי אמר רב נחמן, במקום שהוא דבוק בירכים כשירה אפילו אם ניטל כולו; באופן שנסתייר בו כדי אחיות יד. וביאר אביי דהיינו אם נשאר כשיעור אצבע, ואפילו בשור גדול די בזה.

דף נ' ע"ב

כרם הפנימי

במשנתנו אמרו דשיעור נקובת כרם הפנימי הוא כמשהו, ובכרם החיצונה; לתנא קמא ברובה. ולרבי יהודה בשור גדול אם נקרע בשיעור טפח אף אם אינה רוב הוה טריפה. ונאמרו שבעה שיטות מהו כרם הפנימי:

(א) אמר רב יהודה בשם רב, שהעיד נתן בר שילא ראש הטבחים דצפורי לפני רבי בשם רבי נתן, וכן אמר רבי יהושע בן קרחה, דהיינו סניא דיבי³⁰.

(ב) לרבי ישמעאל, היינו איסתומכא של הכרם.

(ג) לרב אפי בשם רבי יוחנן, מקום צר יש בכרם שהוא קרוי כרם הפנימי, ואיני יודע איזהו, וכל שאר הכרם קרוי חיצונה. אמר

³⁰ ע"פ הגהת מהרש"ל ברש"י. אבל אם נקדר רובו, הנהמה טריפה.

³¹ לפי ראשון ברש"י הנראה לו, הוא חלק מהדקין העשוי ככיס וסמוס בראשו ומתאספת בו פסולת מוון. ונקרא 'סניא דיבי' לפי שהוא מקום מאוס וכמוש ואפילו לזאבים. וכל שאר הכרם קרוי חיצון ושיעורו צרוב.

לפי השני ברש"י, היינו חלק מן הכרם עצמה, במקום שמנקבים שם הטבחים הכרם ומוציאים הפרש, וקרוי 'סניא דיבי' לפי שהוא המקום שדבר השנאי זו.

• **גניבא** אמר בשם **רבי אפי**, נקדרה הכרם החיצונה כמין ארובה עגולה, ורוחב הקדירה הוה כסלע [מטבע רחב הוא], הבהמה מריפה. לפי שאם היה מושכו להקרע לכאן ולכאן שיכנס העוגל לאורך או לרוחב, תמצא שיעור טפח באותה קדירה.

ואמר **רבי חייא בר אבא** ששמע מגניבא עצמו הדין; אם נקדרה כסלע עצמה, עדיין הבהמה כשרה. ורק אם נקדרה יותר משיעור סלע, הבהמה מרפה.

ושיעור יותר מכסלע פירש **רבי יוסף**, דהיינו שיכולים שלשה גרעיני תמרה ליכנס בה, – עם האוכל הנשאר סביבותיה כשאוכלין אותה אף כשיכולים ליכנס בדוחק. ובלי האוכל שעליו, כשיכולים ליכנס בה ברווח.

דף נ"א ע"א

המסס ובית הכוסות

שנינו בברייתא, מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות [שיש בו שעשוי ככובע, ושפת דופן כפולה - שתי דפנות אדוקין זו בזו ושומן מחברן]; אם נקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את השנית, הבהמה כשרה כיון שחברתה מגינה עליה. אולם אם נקבה גם דופן השנית ויצאה לחלל הגוף, הבהמה מריפה.

אם נמצא על המחט קורט דם, בידוע שלפני שחיטה נעשה הנקב, והבהמה מריפה. אבל אם לא נמצא על המחט קורט דם, בידוע שלאחר שחיטה נעשית.

אם עלה קרום על פי המכה, בידוע שכבר שלשה ימים קודם שחיטה היה כאן נקב. ולכן אם לקחה לבהמה בתוך שלשה ימים, הוי מוקה טעות וצריך המוכר להחזיר לו מעותיו. אבל אם לא עלה קרום על פי המכה יש להסתפק אם נעשה הנקב לפני שקנה הבהמה או לאחריו, ומוטל על הקונה הבהמה שהוא רוצה להוציא מעותיו בחזרה מיד המוכר להביא ראיה שאכן היה כאן נקב לפני שקנה הבהמה, דאין מוציאין ממוון מן המוכר מספק^מ.

• במחט הנמצא בהמסס ובית הכוסות אמרינן שאם לא נמצא עליה קורט דם לא הוה הבהמה מריפה דאמרינן שנעשה הנקב לאחר שחיטה. ואילו בשאר נקבים הוה מריפה אף על פי שלא נמצא עליהם דם. ומעם הדבר הוא, דכשנמצא נקב בלא מחט, כשהדם יוצא הוא מתקנה בלחלוהית הפשר והולך לפי שאין לו

^מ מסתמא איירי שכבר נתן המעות להמוכר, דכל כמה דלא יהיז זוזי, אין המוכר נותן לו הבהמה.

אבל חלקי הכרם; (ה) **דרבי אבינא** בשם **רב** דאמר כרם הפנימי בווישט הוא^מ, (ו) **דבני מערבא** דאמרו כל הכרם כולו קרוי פנימי ונידון בנקב משהו, אכן חולקים על דברי רבה בר רב הונא, כיון שאין חלקים אלו כולם כנגד המפרעתה^מ.

בהמה גדולה ובהמה קטנה

במושנתינו אמר **רבי יהודה**, דאם נקרע כרם החיצונה בשור גדול בשיעור טפח אף על פי שאינה רוב הוה מריפה, ובשור קטן כשנקרע רובה.

וביאר **רבי בנימין בר יפת** בשם **רבי אלעזר**, דאין הכוונה לבהמה גדולה שבגדולות, ולבהמה קטנה שבקטנות. אלא בכל אופן שאם נקרע טפח של כרם החיצונה ועדיין לא הוה רוב, זהו בהמה גדולה ונטרפה בכך. ובכל אופן שנקרע רוב ואין בה טפח, זהו בהמה קטנה שנטרפת ברוב. נמצא דבכל ענין שיש בה או טפח או רוב הוה מריפה.

הקשו בגמ', דאם נקרע רוב ולא הוה טפח הא פשיטא, דהרי רובו ככולו והרי הוא כמי שנקרע הכרם כולה – ולמה איצטריך **רבי יהודה** להשמיענו זאת^מ. תירצו, דאיירי כשרוב הכרם הוא משהו פחות משיעור טפח. והשמיענו **רבי יהודה** דמכל מקום לא אמרינן שלא הוה מריפה עד שיקרע בה עוד משהו ויהיה טפח^מ, אלא כל שנקרע רובה הוה מריפה.

^מ במהרש"א ומהר"ם שיה הקשו, דאף אם אינו נידון ככרם הפנימי, מכל מקום יהא נידון כושט, ואם כן ממילא יפסלו על ידי נקב משהו [לפי הדרך בגמ' דגרסינן דבדי רב כמו שהוה לפנינו; עי' לעיל הערה מ"א] גם להנדרעא. ובלב אר"י ביאר, דלאולי לשיטת נהרדעי טפח האחרון של הושט אינו נידון לא ככרם ולא כושט.

^מ וכתב רש"י, דכיון דלא אפסיק הלכתא, עדיין לחומרא וטרפינן בכל הכרם בנקב משהו כבני מערבא.

מיהו כל הנך טרפות אן לא טרפינן למיבדקי בתרייהו, דכל כמה דלא מיסתמך אזלינן בתר רובא דנפיקא לן לעיל (דף י"א). מהאליה תמימה ועוד פסוקים דאזלינן בתר רוב. ורק בסירי דריאה משום דשכיחן, דקדינן בתרייהו.

^מ דהרי אף לרבנן דמקילים טפי קאמרי דשיעור קריעת הכרם הוא צרובו ולא נעו טפח; שיטת מקובצת.

^מ דשיטת רש"י דמה דלמרינן בהלכות טריפות 'רוב' היינו רובא דמינכרא, ורק מדרבנן אסור גם רוב מלומנס צמשהו. והכל נמי איירי כה"ג שמשוה פחות מטפח לא הוה רק רוב מלומנס אבל לא רובא דמינכרא. ולכן היה מקום לומר דבשלמא בשאר דוכמי שייך שפיר למגור צרוב של משהו, דילמא אחי להכשיר ג"כ צרוב גמור הניכר. משא"כ הכא דע"י משהו יותר מרוב מלומנס שוב יהיה טפח, א"כ שפיר ס"ד דלא נחמיר בזה מדרבנן להטריף צרוב מלומנס, דהא אם יהיה משהו יותר שוב יהיה טפח, ובשיעורי מדה ודאי לא חיישינן למיגור בפחות אלא דמבדקינן הדבר על ידי מדידה. ולכן איצטריך לאשמעינן דגם כה"ג הוה טרפה מדרבנן כשאר דוכמי; לב אר"י ובע"ז צראש יוסף.

הבית כדי לאכול. הביאו לפני **רב אשי** לשאול בהא דאמר **רב הונא** כשהניח בהמה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין משום ריסקי אברים, האם היינו משום שעומד בהמה בצידי הגג ומסרכת עצמה בכתלים וקופצת, ולכן אין צריך לחשוש לריסקי אברים, דמהני לה סריכת הכתלים שמסרכת בידיה קצת. אבל הכא שקפץ דרך הארובה שאינה סמוכה לכותל ואין לה מקום לפרוץ עצמה, הוה טריפה. או מעמו משום דהבהמה אומדת נפשה לפני שקופצת, ואם גבוה לה יותר מדאי אינה קופצת. וגדי זה נמי כיון שקפץ לתוך הארובה ודאי אמדה נפשה שאינה גבוה יותר מדאי. אמר לו **רב אשי**, מעמו של **רב הונא** הוא משום דהבהמה אומדת נפשה לפני שקופצת, והכא נמי הגדי קודם שקפץ בודאי אמדה נפשה וכשרה היא.

• **כבשה אחת** היה בכיתו של **רב הניבא**, שהיו רגליה האחרונים נגררין אחריה. אמר **רב יימר**, כאב היריכים הנקרא 'שיגרונא' נקטה לה לכבשה זו, ולכן נגררין רגליה, וכשרה היא. הקשה לו **רבינא**, ודלמא רגליה נגררין משום דנפסקה חוט השדרה שלה. בדקו הכבשה ואכן מצאו כרבינא שנפסקה לה החוט השדרה. ואפילו הכי הלכה כרב יימר, ואין צריך לבדוק בהמה שנגררין רגליה האחרונים, כיון דחולי 'שיגרונא' שכיה, ואילו פסקית חוט השדרה לא שכיה.

• **רב הונא** אמר, אילים זכרים המנגחין זה את זה, אין חוששין משום ריסקי אברים. ואף על גב דלאחר נגיחתן הם דואגים וכואבים, היינו משום שאוחזות אותם המימות בעלמא. אבל אם נפלו לארץ מחמת הנגיחה, ודאי צריכין לחשוש לריסקי אברים.⁶⁰

• **רב מנשה** אמר, אילים שמשליכין אותם הגנבים למעלה מכתלי החצר ונפלים לארץ, אין חוששין משום ריסקי אברים. משום שהגנבים זורקים אותם על מתניהן כדי שירוצו האילים לפניהם, ואין נהפכין על גבן שיתפרקו חוליותיהן.

ואם השליכום הגנבים בחזרה מעל הכתלים לתוך החצר, אם החזירום מחמת יראה צריכים לחשוש לריסקי אברים, כי הגנבים לא איכפת להם כל היכי דנפלה. אבל אם מחזירים אותם מחמת תשובה, ודאי תשובה מעלייתא עשו, ונזחרו בהשלכתם בחזרה שלא יפגעו בנפילה.

• אמר **רב יהודה** בשם **רב**, הכה בהמה במטה על ראשה, וכפף המטה והכה על מתניה כלפי זנבה, אבל לא על הצלעות. וכן אם הכה על זנבה וכפף המטה כלפי ראשה והכה על צוארה,

⁶⁰ וצריכים שהייה מעט לעת כדין צהמה שנפלה מראש הגג; ר"ן.

היכן לידבק. ולכן אף אם לא נמצא דם היישינן שהיה כבר הנקב לפני שחיטה. אבל הכא שיש כאן מחט, אם היה המחט שם בשעת השחיטה היה הדם נדבק במחט. וכיון שלא נמצא דם על המחט, הבהמה כשירה.

• **רב ספרא** אמר **לאביי**, שבא צורבא מרבנן מארץ ישראל ואומר 'רב עזירא שמי'. ואמר, שהיה מעשה ובא לפני **רבי** מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד, וטרפה רבי. שלח אביי לרב עזירא שיבא אצלו, אבל רב עזירא לא בא. הלך אביי אצלו ומצאו עומד על הגג. אמר לו אביי, ירד מר, אמנם לא ירד רב עזירא. עלה אביי על הגג ושאל מרב עזירא, אמור לי גופא דעובדא היכי הוה. אמר לו רב עזירא, הייתי המכנים ומוציא תלמידים ומאספם ומעמידם לילך מבית המדרש לפני רבי יהודה הנשיא, ובאו רב הונא מציפורי ורבי יוסי מדאיה וישבו לפניו. ובאת לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מבפנים מצד אחד שלא היתה נראית מבחוץ, והפכה רבי לבית הכוסות לצד החיצון ומצא כנגד פי המחט מבחוץ קורט דם, וטרפה רבי. וביאר מעמו, דאם אין מכה זו יוצאת לחוץ, דם זה מנין כאן. אלא על כרחך נעשה נקב גם מבחוץ אף שאינו נראה. אמר אביי, כמה הטרחת לי לבא אצלך [או, בחנם טרחת לבא], שאין כאן דבר חידושי. הא משנתניו הוא דהמסם ובית הכוסות שניקבו לחוץ הבהמה טריפה. וכאן שנתברר שהיה נקב מבחוץ, פשיטא דהוה טריפה.

נפלה מן הגג - ריסקי אברים

תנן במשנתניו, בהמה שנפלה מן הגג הוה טריפה אף על פי שאין שבר נראה בה. ונתבאר לקמן דאם שהתה מעת לעת לאחר הנפילה ושחטה, הבהמה כשרה, כמו דאמרינן במשנה (דף נ"ו.) לענין עוף.

אמר **רב הונא**, אם הניח בהמה למעלה בגג ובא ומצאה למטה על הארץ, הואיל ולא ראינוה שנפלה, אין חוששין שמא נטרסקו אבריה להשהותה מעת לעת כדין נפולה. אלא אמרינן שקפץ הבהמה מאליה, ואין צריך לחשוש לריסקי אברים.

רבינא היה לו גדי על הגג שהיה בו ארובה. וכשראה הגדי שעורים קלופים כנגד פי ארובה למטה בבית, קפץ מן הגג לתוך

⁶¹ ולדעת כמה ראשונים יש למשמע מכלן דלף בניקב מלד אחד לרין נדיקה, וכל החילוק בין מלד אחד לשני נדדים הוא אם לא נמצא קורט דם ממש כנגד פי המחט, דבשני נדדים הוה טריפה אף כה"ג, או נאופן שנאצד המחט ואי אפשר לנדיקה. אבל לכמה ראשונים נמצא אחד אין חיוב לנדיקה אחר קורט דם, אלא שמעשה כך היה שנמקרה הפכה רבי וראה קורט דם; ע"י שושו"ע וכו"כ יו"ד סי' מח סעיף ח'.

גלין קנין תורה

קדוש עד שילד, וכשנולד הרי מומנו עמו וראוי לישחט בחיין]. ולכאורה מבואר דמותר לשחטו ביום טוב ואין חוששין לריסוק אברים.

ואין לדחות דאירי כשיצא דרך הדופן, שהרי באופן זה אינו קדוש בבכורה ואין צריך מום להתירו במדינה. דהא אמר רבי יוחנן, דאף על גב דסבירא ליה לרבי שמעון דיוצא דופן הרי הוא כילוד, מודה היה רבי שמעון, שאינו קדוש בבכורה.

אמנם דחו הראיה, דהא דקתני מותר בו כיום ולא חיישינן לריסוק אברים, איירי כשננער הבהמה לעמוד ותחב פרסתיו בקרקע לעמוד, ואמרינן לקמן גבי נפולה, שאם עמדה מנפילתה אינה צריכה מעת לעת.

עוד דיני נפולה בבהמה

• אמר רב נחמן, כשמפילין הבהמה לארץ בבית המטבחים לשוחטו, אפילו ממקום גבוה, אין בו משום ריסוק אברים.

היה שור שנפל בבית המטבחים, ונשמע קול יללתו כשנפל. נכנס רב יצחק בר שמואל בר מרתא, ונטל מחלק המובהר של בשר השור. שאלו ממנו רבנן מנא לך הא דלא חיישת לריסוק. אמר להם, הכי אמר רב, כאשר השור שוהה ומרגיש שעומדים להפילו, כל שעיה הוא מתחזק בצפורניו עד שאינו נופל בבת אחת מגובה.

• אם עמדה הבהמה אחר הנפילה, אינה צריכה שהיית מעת לעת. אולם לכולי עלמא צריכה הבהמה בדיקה בחוט השדרה, ובשבירת רוב צלעות, ובעקירת חוליאיה.

אם הלכה הבהמה אחר הנפילה כדרכה; לרב יהודה בשם רב, אפילו בדיקה אינו צריך. לרב חייה בר אשי, גם זו צריכה בדיקה.

• נחלקו אמוראי בגדר 'עמדה': לרב ירמיה בר אבהו בשם רב, די אם פשטה ידה לעמוד, אף על פי שלא עמדה. לרב חסדא, אפילו ננערה לעמוד, ואף על פי שלא פשטה ידה אלא נתחזקה ורצתה לעמוד.

¹⁷ ורק לענין טומאת לידה סובר דיוצא דופן הרי הוא כילוד, ואינו יושב עליו ימי טומאה וטהרה, דהתם הוא דאיתרביא מיוצא נקבה תלד' לרבות יוצא דופן. אבל לענין קדשים מודה שאינו קדוש דמאי 'כי יולד' פרט ליוצא דופן.

¹⁸ אבל לא עמדה צעיר ודאי מעת לעת וגם בדיקה, כדמוכח להלן (דף נ.ו.); תוספות ד"ה עמדה.

¹⁹ והיכא דלא עמדה, אפילו בדקנוה ונמצאת שלמה הוה טריפה, משום החבט שנמפרקו פרקיה ומוליותיה.

או לא כפף המטה והכה על כל הצלעות כנגד כל השדרה, אין חוששין לריסוק אברים. אבל אם לא היה המטה ארוך ככל השדרה, והכה לאורך השדרה ונמצא שסוף המטה הכה באמצע השדרה, חיישינן לריסוק אברים. וכן אם יש במטה זו קשרים באמצעה ושיש בהם שיורי ענפים שהכו בשדרה, חיישינן לריסוק אברים. וכן אם הכה הבהמה לרוחב הגב, חיישינן לחוט השדרה.

עגל בן יומו

אמר רב נחמן, עגל שנולד היום ויצא מבית הרחם צר, אין צריך לחשוש שמא נדחק ונתרסקו אבריו.

דף נ"א ע"ב

אין להביא ראיה לדבריו מהא דשנינו בברייתא, תינוק בן יום אחד מטמא בזיבה אם יצא ממנו זוב. ואם היינו חוששין משום ריסוק אברים כשיצא מבית הרחם, הרי חולה הוא, ונמצא דיצא הזוב מחמת אונס, ואין הזוב מטמא באונס דכתיב זב 'מבשרו', ושיהא בשרו כמות שהוא שלם ולא באונס. דיש לומר שהברייתא איירי בתינוק שיצא מאמו דרך הדופן על ידי ססיה, וכיון שלא יצא דרך בית הרחם לא חיישינן לריסוק אברים.

אין להביא ראיה מהא דשנינו בברייתא, עגל שנולד ביום טוב אין אסור משום מוקצה שהרי מוכן היה אגב אמו, ומותר לשחטו בו ביום. הרי לכאורה מבואר דלא חיישינן לריסוק אברים והלכך אין צריך להשתנות מעת לעת. דיש לומר דברייתא זו נמי איירי כשיצא מאמו דרך דופן.

נחלקו תנאי במס' ביצה (דף כ"ו): גבי בכור שנפל בו מום ביום טוב האם הוה מוקצה [משום דלא היה מוכן בזמן בין השמשות מחמת איסור קדשים בחיין]. אבל לכולי עלמא אם נולד בו ביום ומומו עמו, מוכן הוא ולא מוקצה, שהרי לא נאסר מעולם [דהא במעי אמו היה מוכן אגב אמו ומותר, דבכור אינו

²⁰ דרק אם הוא מכה על השדרה צראש המטה במקום שהוא כלה שמכה בכח יש לחשוש לריסוק אברים.

²¹ ודאי אין צריך לחשוש בכל לידה שנמסקו האברים, דאוליין בתר רוב וולדות. אבל אפילו באופן דיש ריעותא לפנינו שהולד אינו הולך, מכל מקום אין צריך לחשוש לריסוק אברים; תוספות ד"ה בית הרחם.

²² ואף באופן דליכא ריעותא אחריתא, דאם איתא דאחרמי ריסוק אברים מחמת בית הרחם, אם כן היה לנו לחושבו לאונס לענין זיבה בכל ענין. ועוד, דזובו מוכיח שנמסקו אבריו בבית הרחם וכעין ריעותא הוא, דמסתמא דמחמת כך צא הזוב; שם.

²³ ונשארו צין הוא וצין אמו חיין, דאין לומר שלאחר שמתה אמו הוליאיהו, דהא קיי"ל צמס' נדה (דף מ"ד.), דכאשר מתה האם, העובר מת תחלה.

קנין תורה גליון

ומכאן בהשמטה, לא חיישינן לה, דכאשר נופל עליו הוא מחליק ונשמט לצדדים ואינו נופל בכח.

(ד) נפל על חבילות של קנים; חיישינן לריסוק.

(ה) נפל על פשתן; אם הפשתן כתוש ונפוץ, לא חיישינן. ואם הוא כתוש ולא נפוץ, חיישינן שמוא שברי הגבעולין הלכו להעוף. ואפילו אם הוא כתוש ונפוץ, אם הוא עשוי באגודות קטנות, חיישינן משום קשרים שיש בה.

(ו) נפל על נעורת שברי גבעולין הננעריין מן הפשתים כשמנפצין אותו – חיישינן. אבל אם הוא דקה מן הדקה, לא חיישינן לפי שהיא רכה.

(ז) נפל על סיב הגדל סביב הדקלים ומייבשין אותו; קודם שנחלק לרצועות שהוא קשה, חיישינן. לאחר שחלקוהו לרצועות, לא חיישינן.

(ח) נפל על אפר; אם הוא מרוקד בנפה שנכבש ונעשה קשה, חיישינן. אם לא נכבש וכל שעה הוא מפוץ ואינו קשה, לא חיישינן.

דף נ"ב ע"א

(ט) נפל על חול; אם הוא דק שאינו נכבש לעולם, לא חיישינן. ואם הוא גם, חיישינן שאבנים גדולות שבו מרסקין העוף.

(י) נפל על אבק דרכים שגם הוא נכבש ונעשה קשה, חיישינן.

(יא) נפל על תבן של חטים ושעורים; אם הוא עשוי חבילה, חיישינן לה. ואם אינו עשוי חבילה, לא חיישינן.

(יב) נפל על היטין ועל כל מיני היטין כגון שיפון שהם קשים, או על שעורים וכל מיני שעורים, חיישינן.

(יג) נפל על כל מיני קטניות, לא חיישינן משום שהם מחליקים ואינם נכבשים יחד, הויץ מן התלתן שנכבש יחד וחיישינן.

(יד) נפל על חימצי, לא חיישינן משום דמחליקין הן ואינן נכבשים. אבל נפל על 'חפצי', כיון דאינן עגולים כמו חימצי אינם מחליקין וחיישינן.

כללא דמילתא, כל דבר המחליק זה מזה ואינן נכבשים יחד, אין בו משום ריסוק אברים, משום דהנופל עליהם נשמט והולך,

שיהא נחשב להליכה; די אם עקרה רגלה להלך ואף על פי שלא הלכה, ומותרת בלי בדיקה.

ולהלכה, אם נפלה מן הגג בלא ידעה, ועמדה ולא הלכה, צריכה בדיקה, אבל אינה צריכה שהייה מעת לעת. ואם הלכה, אפילו בדיקה נמי לא צריכה.

• **אמימר** אמר בשם **רב דימי מנהרדעא**, נפולה שאמרו דצריכה בדיקה כשעמדה ואו שהתה מעת לעת, הוא כנגד בני מעיים, שמוא נקרע רוב החיצונה או ניקבו הדקין מחמת הנפילה.

מר זוטרא בשם **רב פפא** אמר, צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו משום שבירת רוב צלעות או עקירת חוליות.

הונא מר בר בריה דרב נחמיה שאל **מרב אשי**, האם צריך בדיקה לסימנין שמוא נעקרו. אמר לו רב אשי, סימנין קשיין הן אצל נפילה ואינם צריכים בדיקה.

נפולה בעוף

רב יהודה אמר בשם **שמואל** דיני חשש ריסוק בעוף שנחבט ונפל על כרחו על פני הנהר; (א) אם שט ממוטה למעלה ונגד זרם המים מלא קומתו, הוה ליה כהליכה שאינה צריכה בדיקה. אבל אם שט מלמעלה למטה, לא הוה כהליכה אלא אמרינן שהמים השפילוהו להעוף. (ב) כמים העומד במקום אחד כגון כאגם, אפילו שט העוף מלמעלה למטה, הוה כהליכה. (ג) אם היו קסמי עצים מושלכין בנהר, וקדם העוף לשוט במים יותר מזה מן העצים – אפילו מלמעלה למטה, אפילו במים שאינם עומדים, הוה כהליכה. דעל כרחך בעצמו שט ולא מחמת המים בלבד שהרי הקדים את העצים.

• נפל עוף על מיני בגדים ושאר דברים:

(א) נפל על גלימא פרוש על גבי יתדות באויר; אם הבגד מתיח שפיר, חיישינן לריסוק ובעי שהייה, דכיון שהבגד מתיח שפיר, קשה הוא. אם אין הבגד מתיח, לא חיישינן לריסוק אברים. אם כפולה הטלית, אפילו היא מתוחה לא חיישינן, כיון דאינה נמתחת יפה.

(ב) נפל ברשת הפרושה באויר; אם קשרי החוטין סמוכין זה לזה תמיד, חיישינן שמוא הקשרים רסקוהו. ואם אין הקשרים סמוכין זה לזה, לא חיישינן.

(ג) נפל על פשתן העשוי חבילות חבילות; נפל באמצען, חיישינן לריסוק שהרי קשה הוא. אם נפל על צדי החבילה מכאן

¹⁰ גיכסת הגמ' שלפנינו. ומהר"ם שיף גרס בשעורים דלא חיישינן.

דהיינו רוב צד אחד. לרבי יוחנן, אפילו נעקרו לא נעשה טריפה אלא אם כן נעקרו רוב של שני צדדין.

נעקרה צלע וחוליא עמה

רב אמר, אם נעקרה צלע וחוליא של שדרה עמה ואפילו החוט השדרה קיים, הוה טריפה. שאלו ממנו רב כהנא ורב אסי מזה הדין כשנעקרה צלע מכאן וצלע כנגדה, והחוליא קיימת. אמר להם רב, וכי אתם שואלים לי הדין בבהמה שנפסקה באמצעיתה דהוה כגיסטרא, והא נבילה היא [כמבואר לעיל (דף כ"א.)]. אבל הקשו בגמרא, דהא רב בעצמו אמר דכשנעקר צלע וחוליא עמה דהוה 'טריפה', והרי אם נעקרה החוליא אף הצלע שכנגדו נשמטת ואם כן הוה נבילה כגיסטרא. ואין לתרץ דרב איירי בצלע בלא חוליא, דהא אמר להדיא 'צלע וחוליא'. אלא צריך לומר דאיירי רב כשנעקר צלע וחצי חוליא, והצלע שכנגדה מחוברת יפה בחצי חוליא הקיימת, וכהאי גוונא לא הוה כגיסטרא.

אבל לפי זה צריך לומר דשאלת רב כהנא היה כשנעקרה צלע מכאן וצלע מכאן וכל החוליא קיימת. דאם נעקרה חלק של החוליא, הא אמר רב דאפילו בצלע אחד ומקצת החוליא הוה טריפה, ומה שאלו עוד מזה הדין בשנים⁶⁰. ואם כן נמצא דעל זה שנעקרה צלע מכאן וצלע מכאן והחוליא קיימת אמר להם רב דהוה כגיסטרא דהוה נבילה. וקשה דהא לעיל אמרנו דאף לעולא בשם בן זכאי, אינה טריפה בעקירת הצלעות אלא אם כן נעקרו רוב הצלעות בצד אחד, אלמא רובו בעינן למיטרפא, וכל שכן דבחדא לא מקריא נבילה, ולמה אמר רב דהוה נבילה⁶¹. תירצו, דהא דבן זכאי איירי כשנעקרו שני צלעות זה שלא כנגד זה, ואילו רב דאמר דהוה נבילה היינו כשנעקרו שני צלעות זה כנגד זה.

אבל דחו תירוץ זה, דהא אמר רבי יוחנן דאף בנעקרו צריך להיות רוב משני צדדין, וכאשר נעקרו רוב שני צדדין, על כרחך שנים מהם הם זה כנגד זה ויבטלו את נשברו שש מימין ושש משמאל – אפילו אלו לצד הצואר ואלו לצד האליה, אי אפשר דלא הוי אמצעית זה כנגד זה. ואפילו הכי אמר רבי יוחנן שאינו טריפה עד שיעקרו רוב שני הצדדין, וכל שכן דאם נעקר רק אחד זה כנגד זה דלא מיקרי נבילה⁶².

⁶⁰ ואין לומר ששאלתם היתה אי כה"ג אף נבילה הוה, דא"כ הוה ליה לומר רק 'נבילה היא', ומתוך תשובתו 'גיסטרא קאמרימו משמע דלענין טריפה נמי מציעה להו; מהרש"א.

⁶¹ דאין סברא כלל לומר שישלחו צלעות רחוקה כ"כ, דלרבי יוחנן וכן זכאי יהא שרי אף באכילה, ולרבי יהא צה משום נבילה; תורת חיים.

⁶² בשלמא מעיקרא הוה סלקא דעתך דרב איירי כשנעקר צלע וכולה חוליא, והס שאלו כשנעקר צלע ומקצת חוליא מכאן, וכן מכאן ואמצעיתה של חוליא קיימת.

ואין כאן חכמ. אבל דברים שאינן מחליקים, יש בהם משום ריסוק אברים.

(ט"ו) מיני דבק שטחין בדרך קטן והעוף שוכן עליו ומידבק בו, ופורח עם הדרך ונופל לארץ; לרב אשי, מותר. לאמימר, אסור. ויש שני לשונות באיזה אופן פליגי רב אשי ואמימר:

ללישנא קמא: אם לא נדבק אלא בגף אחת ופורח בשניה, לכולי עלמא מותר. ונחלקו באופן שנדבקו שני הכנפים, לאמימר אסור דבמה יהא יכול להקים ולישא את עצמו, הלכך כשנופל נחבט בנפילה גמורה. לרב אשי מותר, משום שבמקצת הוה נושא את עצמו בעקבי הגפיים וראש הכנף, מקום שהותכין הכנף מן האוויר.

ללישנא בתרא: אם נדבקו שני הכנפיים, לכולי עלמא אסור. ונחלקו כשנדבק גף אחד, לרב אשי מותר, משום דאפשר דפרח בחד גפא. לאמימר אסור דכיון דאינו יכול לפרוח בגף הדבוק, אינו יכול לפרוח גם בהגף שאינו דבוק.

להלכה, נדבקו שני הכנפים אסור אלא אם כן עמד והלך, נדבק גף אחד מותר.

נשתברו רוב צלעותיה

כמשנתנו תנן דאחד מן הטריפות הוא נשתברו רוב צלעותיה, ואפילו בלא שום נפילה.

ושנינו בברייתא ד'רוב צלעות', היינו י"ב צלעות, בין אם נשברו שש מצד זה ושש מצד זה, בין אם נשברו י"א מצד זה ואחד מצד זה. ואמר רבה בר בר חנה דהיינו דוקא בצלעות גדולות שיש בהן מוח. שיש בבהמה כ"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח – י"א מצד זה וי"א מצד זה, ורוב שלהן הוי י"ב.

זעירי אמר דבעינן שיהו נשברות אותן י"ב צלעות מחציין שלמעלה כלפי שדרה לפי ששם היותה, ולא מחצייה למטה שלצד החזה.

הא דבעינן רוב צלעות היינו רק כשנשתברו, אבל אם נעקרו; לעולא בשם בן זכאי הוה טריפה אף כשנעקרו רק שש מהם

⁶³ רש"י מציא צמס הלבבות גדולות, דכל היכא דצעי צדיקה כגון נפולה ושצורה ודרכה דמימכשרי צדיקה, היינו רק דורות קמאי דהוו צקאי למינדק. אבל אן לא צקיאין ולא סמיכין אנפשיין.

אבל רש"י עצמו סובר, דאין לו לדיין אלא מה שעניו רואה, ומותר לסמוך עליו דכתיב ואל השופט אשר יהיה צימם ההס' אין לך אלא שופט צימין. אבל הוה זיהר יפה ולהציא לפניו כל הטנחיס וכל הצקיאין דצבה, כדי שלא יגיע לו רק מקצת מהעונש אם יורה שלא כהלכה.

גלין קנין תורה

והקשו עליו מהא דנחלקו תנאי כמה יהא חסרון בשדרה שלא תטמא באהל בלא בשר כדין שדרה, אלא במגע ובמשא כדין עצם כשעורה; **לבית שמאי**, שתי חוליות, **לבית הלל** חוליא אחת. ואמר **רב יהודה** בשם **שמואל** שכמו כן לענין טריפה הוא תלוי בפלוגתא זו; **לבית שמאי** לא הויא טריפה בחסרון פחות משתי חוליות, ו**לבית הלל** כבר הוה טריפה בחסר חוליא אחת. הרי מבואר דלשמואל גופיה רק בעקירת חוליא אחת הוא דהוה טריפה ולבית הלל, ולא בעקירת צלע.

תירצו, דהתם איירי כשנעקר חוליא בלא צלע, ואף דבעקירת החוליא ממילא מתעקר הצלעות התלויים בה, אפשר לומר דאיירי באותם החוליות שיש בסוף השדרה שאין שם צלעות. אבל במקום הצלעות אף בעקירת הצלעות נטרפת.

הקשה **רב אושעיא**, דאם נחלקו בית שמאי ובית הלל גם לענין טריפה, הרי נמצא דבית שמאי מקילין ובית הלל מחמירין, ולמה לא מנו כמשנה במס' עדיות גבי המחלוקת שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל.

תירץ **רבא**, דכאשר נשאל השאלה על חסרון שדרה בבית המדרש, לענין טומאת אהל נשאלה לפניהם, בכמה חסרונה, דהתם בית שמאי לחומרא, ולכן לא נמנה בין קולי בית שמאי אף שיוצא מדבריהם קולא לענין טריפות.

(ב) גולגולת שנחכסה ברובה אף שלא נפחתה. ונסתפק **רבי ירמיה** האם היינו ברוב גובהה מן העינים ולמעלה, או רוב היקפה וזהו גדול יותר מרוב גובהה, ונשאר בתיקו.

(ג) בשר החופה את רוב הכרם ברובו. ונסתפק **רב אשי** האם היינו אפילו ברוב קרוע, וכל שכך ברוב נטולה. או דוקא ברוב נטולה, אבל ברוב קרוע אינה טריפה.

ואין לפשוט מהא דתנן במשנתנו שאם נקרע רוב כרם החיצונה הוה טריפה, ופירשו במערבא בשם **רבי יוסי ברבי חנינא** שכל הכרם כולו זו היא כרם הפנימי, וכרם החיצונה הוא בשר החופה את רוב הכרם, הרי מבואר שאם נקרע רוב בשר החופה את רוב הכרם הוה טריפה. דהא ספיקת הגמ' הוא אליבא ד**שמואל**, ושמואל פירש בשם **רבי יעקב בר נחמני** דכרם הפנימי הוא מקום שאין בו מילת, וכרם החיצונה הוא שאר הכרם. אלא שהוסיף שמואל עוד טריפה שלא נמנה במשנתנו להדיא והוא

אלא צריך לומר **דרבי יוחנן** איירי כשנעקרו רק הצלעות בלא החור שהיא בית קיבול שלתוכו נכנסה הצלע. ואילו שאלת **רב כהנא ורב אסי** היה באופן שנעקרו שני הצלעות וגם הבית קיבול שהצלעות תחובים בו – דהיינו כחצי חוליא. אבל עדיין קשה דהאיך נסתפקו בזה, הא אמר **רב** דאפילו כשנעקר צלע אחד ומקצת החוליא הוה טריפה.

וצריך לומר דרב כהנא ורב אסי באמת לא שמעו דינו של **רב** דאם נעקרה צלע ומקצת חוליא עמה דהוה טריפה. ובאמת היו יכולים לשאול ממנו מה הדין כשנעקרה אף צלע אחת ומקצת חוליא עמה. אבל שאלו מה הדין כשנעקרו שתי צלעות זה כנגד זה ומקצת חוליא, שעל ידי התשובה תתפרש להם הדין בשניהם; דאם יאמר להם על שאלתם בנעקרו שתיים שהיא כשרה, ממילא היו יודעין דכל שכך אם נעקרה רק אחת שהיא כשרה. ואם היה אומר להם שהיא טריפה אולם לא היה רותה עליהם, היו פושטין מזה דרך כהאי גוונא שנעקרו שנים הוה טריפה אבל אם לא נעקרה רק אחת היא כשרה. שהרי אם היה רב סובר דאף בנעקרה אחת הוה טריפה, היה אומר להם ברתיהה, שאפילו בנעקרה אחת הוה טריפה, וכל שכך כשנעקרו שנים.

אבל אם היו שואלים לרב רק מה הדין כשנעקרה צלע אחת, אמת הוא דאם היה אומר להם דהוה טריפה היו יודעין דכל שכך כשנעקרו שנים שהדין כן. אבל אם היה אומר להם שהיא כשרה, אכתי לא היו יודעין מה הדין כשנעקרו שנים⁷⁰.

והא דלמעשה כששאלו על שתיים ענה להם בלא רתיחה, אף דסבירא ליה דאפילו כשנעקרה צלע אחת עם החוליא הוה טריפה, היינו משום כיון דקאמר להו בתמיה 'הא הוה נבילה משום גיסמרא', היינו ריתחיה – דהכי קאמר להו אל תשאל ממנו על שתיים דאפילו נבילה הוה, ואילו באחת הוה טריפה.

דף נ"ב ע"ב

רבה בר רב שילא אמר בשם **רב מתנא** בשם **שמואל** על כמה דברים דהוה טריפה:

(א) נעקרה צלע מעיקרה אפילו בלא החור שבחוליא.

אבל השתא דלוקמת דרז כלע ותזי חוליא קאמר, ואינה על כחך כלע בלא חוליא קבעו ליה וקאמר להו עלה גיסמרא קאמרימו, קשיא.

⁷⁰ דאפילו אם היה סבירא ליה לרב דגם נשמים כשירה, לא היה עונה להם ברמיחה שאפילו שמים כשרה, ללא איכפת ליה אם יסבירו דנשמים הוה טריפה.

בשר החופה את הרוב כרם ברוביה, ולכן נסתפקו האם היינו כשנקרע או דוקא כשנימלה.

דרוסת הזאב

אמר רב יהודה בשם רב, כבהמה מן הזאב ולמעלה הוי דרוסה – זאב בכלל. אבל מזאב ולמטה אין לו ארס חזק להמית בהמה אלא עופות. ובעופות מן העוף 'ניץ' ולמעלה יש לו כח לדרוס עוף חבירו.

והקשו בגמ' מה בא למעט; אין לומר דבא למעט דדרוסת התול לא הוה דרוסה בבהמה, דהא תנן במשנתנו להדיא שבהמה נעשית טריפה על ידי דרוסת זאב, ומשמע דדרוסת התול לא הוה דרוסה. ואין לומר דאי לאו דרב הוה אמינא לעולם דרוסת התול נמי הוויא דרוסה בבהמה דקה, ומשנתנו דנקט זאב היינו משום דאיירי בגסה, ובא לאשמעינן דאפילו גסה נמי הוה דרוסה על ידי זאב. דהא תנן במשנתנו רבי יהודה אומר, דרוסת הזאב הוה דרוסה בדקה, ובגסה לא הוה דרוסה אלא על ידי ארי. הרי מפורש דגם בהמה דקה אינה נעשית דרוסה אלא על ידי זאב. תירצו **בשני דרכים:**

(א) רב סובר דרבי יהודה חולק על תנא קמא; דלתנא קמא גם בהמה גסה נעשית טריפה משום דרוסת זאב, ולכן הוה אמינא דדקה נעשית טריפה אף בדרוסת התול. קא משמע לן רב דלתנא קמא אף בבהמה דקה לא הוה דרוסה רק בזאב ולמעלה.

ואף דאמר רבי בנימין בר יפת בשם רבי אלעזר שלא בא רבי יהודה אלא לפרש דברי חכמים, ולא לחלוק עליהו. צריך לומר דרב חולק עליו וסובר דאכן רבי יהודה חולק על תנא קמא.

(ב) לעולם סובר רב כרבי אלעזר, דרבי יהודה לא בא אלא לפרש דברי תנא קמא ולא לחלוק עליו. אלא דמכל מקום הוצרך רב לאשמעינן דדרוסת התול אינה טריפה, דהוה אמינא דהא דנקטה המשנה דרוסת זאב לאו משום דרק זאב עושה דרוסה, אלא משום דאורחיה למידרס, ולעולם הוא הדין להתול. קא משמע לן רב דדרוסת התול לא הוה דרוסה.

• רב עמרם אמר בשם רב הסדא, דבגדיים ומלאים שהם דקים שבדקה, הוה דרוסה גם על ידי התול ונמייה. ורק בסתם בהמות דקות כגון אילים ורחלים לא הוה דרוסה אלא על ידי זאב. עוד אמר, דבעופות הוה דרוסה על ידי הולדה.

הקשו בגמ' על רב הסדא, מהא דשנינו ברייתא, דרוסת התול, ניץ, ונמייה, אינו אלא כקוף בעלמא ואינה טריפה עד שניקבו הדקין, הרי מבואר דאין ארס שלה מוזק אפילו לעופות, וכל שכן לגדיים ומלאים. אבל באמת קשה על הברייתא, דהאיך אפשר לומר דניץ אינו דורס, הא תנן במשנתנו, שדרוסת הניץ בעופות. אלא צריך לומר דהמשנה איירי בעופות, והברייתא איירי בגדיים ומלאים. אבל מכל מקום קשה לרב הסדא שאמר דדרוסת התול הוה דרוסה בגדיים ומלאים.

והנה שנינו בברייתא אחרת, דהחכם 'בריבי' אמר, דלא אמרו אין דרוסה להתול אלא במקום שאין מצילין להעוף או להגדי מידו, דאינו כועס כל כך ולא אלים הארס. אבל במקום שיש מצילין הוא כועס וארסו חזק, וכשמכה בצפורן משליך בה ארס.

והא דפעם היה ההיא תרנגולת בבית רב כהנא שרדף אחריה התול, ונכנסה התרנגולת לחדר ונסגרה הדלת בפני החתול, והכה החתול הדלת בכפו, ונמצא אחר כך על הדלת חמשה קורטי דם (ארס של חמש אצבעות של החתול), אף שלא היה לתרנגול מצילין. תירצו אליבא דבריבי, דכשהתרנגולת עצמה מצלת גופה ובורחת, כהצלת אחרים דמי ולכן היה החתול כועס והיה ארסו חזק.

לפי זה תירצו דברי רב הסדא מן הברייתא בשני דרכים:

(א) חכמים שחולקים על בריבי סוברים דאף כשיש מצילין אין להתול ארס. והארס של החתול שרדף אחר התרנגולת שנמצא על הדלת שנסגר בפניה באמת לא היה בכחה לשרוף. ורב הסדא דאמר דדרוסת התול הוה טריפה בגדיים ומלאים, איירי כשיש לגדי ומלה מצילין, וכשיטת בריבי דבאופן זה יש לה ארס.

(ב) חכמים שחולקים על בריבי סוברים דאף כשאין לה מצילין יש להתול ארס. וכוותיהו סובר רב הסדא, ואיירי אף במקום שאין מצילין. וברייתא דאמר דדרוסה על ידי התול אינה טריפה אף בגדיים ומלאים עד שתינקב לבית הלל, היינו אליבא דבריבי ובמקום שאין מצילין. אבל לחכמים ככל ענין הוה טריפה בגדיים ומלאים שיש כח בארסם לשרוף ולנקוב אותם.

¹⁰ ומשנתנו נקט צהמה דקה הוה לרוסה על ידי זאב הוה משום דאיירי צסתם צהמות דקות כחלים גדולים, ולא דקות שצקות.

¹¹ ואף שלא פירשה תנא דמשנתנו, כללה ציה הכללי.

שאלות ותשובות לחזרה

דף מ"ח ע"א

א. מזה הדין בריאה שנימוקה [שנתרוקנה מקצתה מכפנים עד שלא נשארה בה כלום, אולם אינה נשפכת כקיתון] וחקרום שלה עדיין קיים?

הבהמה כשרה.

ב. מזה הדין בבהמה שניטלה שלפוחית שלה?

הבהמה כשרה.

ג. מזה היה הפסק בבית דין של יבנה בבהמה שהתליע הכבד שלה?

עלו עליה בני עסיא ג' רגלים לשאול מה דינה. בשני הרגלים הראשונים לא אמרו להם כלום, ובשלישי עמדו למנין ורבו המתירין, והתירוהו.

ד. מזה הדין בריאה הסמוכה ודבוקה בצלעות הדופן; (א) כשאין בריאה צמחים סביב לסמיכתה לדופן, (ב) כשיש בריאה צמחים סביב לסמיכתה לדופן?

(א) כשאין בריאה צמחים סביב סמיכתה לדופן: לרב יוסף בר מניומי בשם רב נחמן, אין חוששין שמא ניקבה הריאה. אלא תלינן הריעותא בדופן ואמרינן שהיתה מכה בדופן זה וכשנתרפא קלטה הריאה אצלה. למר יהודה בשם אבימי, חוששין שמא ניקבה הריאה.

(ב) כשיש בריאה צמחים סביבות סמיכתה לדופן: לכולי עלמא הואיל וחזינן ריעותא בריאה תלינן למכה בריאה וחוששין שניקבה.

ה. מהו אופן הבדיקה כשלא עלה בריאה צמחים [אליבא דאבימי דחוששין שמא ניקבה הריאה]?

מביאין סכין שפיו חדוד ודק וחותרך יפה כדי שלא יקרע קרום הריאה במושכו אותה מן הדופן, ומפרקינן הריאה מן הדופן, וחזינן אם יש מכה בדופן תלינן אותה בדופן, ואם לא, מחמת ריאה הוא וטרפה.

קנין תורה גליון

1. מה הדין אם בשעת הבדיקה; (א) מצאו ריעותא על הדופן, האם צריך לבדוק גם הריאה, (ב) לא מצאו ריעותא על הדופן, האם מועיל בדיקת הריאה להכשיר הבהמה ואליבא דאבימי ובני"ל?

(א) בשמצאו ריעותא על הדופן: תולין שהסירכא בא מחמת מכת הדופן כנ"ל, ורב נחמיה בריה דרב יוסף היה מוסיף לבדוק את הריאה על ידי שמושיבין אותה במים פושרין ומנפחין בה, ואם מבצבצים המים הוה טריפה שהרי חזינן דניקבה. [ועי' שינון בהערה אי רבין בר שבא ג"כ ס"ל כן או דלדידיה סגי בנפיתת הריאה גרידא בלא פושרין. למר זוטרא בריה דרב הונא בריה דרב פפי גם רב נחמי' לא מצריך כה"ג בדיקת פושרין].

(ב) כשלא מצאו ריעותא על הדופן: תלינן שבריאה היתה המכה והוה טריפה, ואינה מועיל אפילו בדיקה במים פושרין להכשיר הריאה.

1. באופן ששתי אונות נסרכו זו בזו שלא כסדרן, האם מהני בדיקת הריאה במים להכשיר הבהמה, ולמה?

למר זוטרא בריה דרב הונא בריה דרב פפי: רב נחמיה בריה דרב יוסף היה עושה בדיקת פושרין כהאי גוונא. לרבא ורב אשי: אין מועיל לה שום בדיקה - כיון שסירכא זו ודאי מחמת נקב באה, והספק אינו אלא אם היה באונא זה או בזה, והרי באיזה מן האונות שהיה בה נקב הוה הבהמה טריפה. ואף דבשעת בדיקה רואין שאין רוח יוצא מהריאה, היינו משום שעלה עליה קרום וסתמה.

2. אליבא דרב נחמן, האם מהני סתימת הדופן לריאה שניקבה, ולמה; (א) כשהריאה סמוכה לדופן במקום חיתוך האונות שהן סמוך לצואר במיצר החזה, (ב) כשהיא סרוכה למעלה ברוחב החלל כנגד האומא הגדולה?

(א) כשהריאה סמוכה לדופן במקום חיתוך האונות שהן סמוך לצואר במיצר החזה: מהני הסתימה כיון שהריאה והדופן גדלין כאחד וסמוכין תמיד, ולא יפרק ההיא סירכא.

(ב) כשהיא סרוכה למעלה ברוחב החלל כנגד האומא הגדולה: לא מהני הסתימה, כיון דרחוקה הריאה מן הדופן יתפרק הסתימה.

3. האם בכל ענין מועיל לריאה שניקבה [במקום התיכי דאוני] סתימת הדופן?

רבינא אמר שרק כשנסבכת ונאחזת הריאה בבשר שבין ב' הצלעות, דהוי סתימה שעומד להתקיים ולא יתפרק. אבל אם נדבקה הריאה בצלעות עצמן, אין זו סירכא קיימת והבהמה טריפה. [ועי' בשינון בהערה בשם התוספות שלא בא לפרש דברי רב נחמן אלא סברא דנפשיה קאמר].

4. ניקב גיד של אדם, האם מותר לו לבא בקהל, ולמה; (א) כשלא נסתם הנקב, (ב) כשנסתם הנקב?

(א) לא נסתם הנקב: פסול לבא בקהל משום כרות שפכה, מפני שהזרע שותת ואינו יורה כחץ.

(ב) נסתם הנקב: כשר לבא בקהל מפני שמעכשיו הוא מוליד.

5. מה ממעט הברייתא בענין ניקב גיד של אדם כשמסיים 'זוהו פסול שחוזר להכשירו'; לחוה אמינא, ולמסקנא?

לחוה אמינא: דנקב הריאה שנסתם על ידי דופן אינה חוזר להכשירה.

למסקנא: דקרום שעלה מחמת מכה בריאה לא הוה סתימה, אבל לעולם סתימת דופן סתימה מעלייתא היא.

גליון קנין תורה

יב. למה לא מנה המשנה 'נקובת הדופן' ו'נקובת הכבד' בהדי שאר טריפות, כיון דיש בהמה שנטרפה בכך - כשהדופן סותם נקב שבריאה וניקב הדופן כנגד נקב הריאה, או כשהכבד סותם נקב שבמרה וניקב הכבד כנגד נקב המרה?

המשנה לא נקטה אלו, כיון דאין הטריפה מחמת נקובת הכבד או הדופן, אלא מחמת נקובת המרה או הריאה.

יג. מה הדין כאשר העלתה הריאה צמחין; כשהם מלאים מים זכים, וכשהם מלאים מוגלא?

מלאים מים זכים: לכולי עלמא הבהמה כשרה.

מלאים מוגלא: לשמואל ורבי יהודה ברבי שמעון בשם רבי אלעזר ברבי שמעון, הבהמה כשרה. אמנם רבי יוחנן לא סבירא ליה להכשירו, וגם לא היה רוצה להטריפו כיון דלא קיבל כן מרביתיו.

יד. מה הדין בכוליא שהעלה צמחין שהם מלאים מוגלא?

לכולי עלמא הבהמה טריפה.

דף מ"ח ע"ב

מז. האיד נהג רב נחמן כשראה ריאות שיש עליהם צמחין גדולים כנודים? והאיד נהגו רבי אמי ורבי אסי כשראו ריאות שיש בהם צמחים גדולים יותר מכנודות וכבר הוקשו בסלע?

לא אמרו כלום, ומשמע דסוברים שהם כשרים.

מז. מה הדין כאשר באה לפנינו ריאה שאין רואין בה נקב, ונמצאת מחט תחובה בה?

לרבי יוחנן ורבי אלעזר ורבי חנינא, כשרה.

לרבי שמעון בן לקיש ורבי מני בר פטיש ורבי שמעון בן אליקים, טריפה.

יז. במה נחלקו; להוא אמינא, ולמסקנא?

להוא אמינא: מחט הנמצא בריאה גורם להריאה שיהא לה 'חסרון מבפנים' לפי שהברזל אוכל הבשר סביבותיו כששוהה שם ומחסרו. המכשירים סוברים דחסרון מבפנים לא שמה חסרון. והטורפים סוברים דחסרון מבפנים שמה חסרון.

למסקנא: חסרון מבפנים לכולי עלמא לאו שמה חסרון. המכשירים סוברים שאפשר לתלות שהמחט נכנס דרך הקנה ובא בסמפונות, ומן הסמפונות בא לבשר הריאה, אבל קרום החיצון של הריאה לא ניקב, ולכן הבהמה כשרה. ואף על פי שאין דרך הקנה לבלוע, אפילו הכי הואיל דאיתא לריאה לפנינו ולא חזינן שניקבה, על כרחך נכנס דרך זה, ועל ריעותא שאין אנו רואין לא מחזקינן איסור.

והמטריפים סוברים דלא אמרינן שבא דרך הקנה, כיון דאין דרך הקנה לבלוע. אלא תלינן שדרך הוושט בא המחט וניקבה את הדקין, ויצאה ונקבה את קרום הריאה ונכנס לתוכה, ולפיכך הבהמה טריפה דניקבה את הדקין ואת הריאה.

יח. למה אמרו למסקנא דלכולי עלמא חסרון מבפנים לא הוה חסרון, ולא דלכולי עלמא הוה חסרון? (ב' טעמים ברש"י)

(א) משום דלעיל מכשירינן בריאה שנשפכה כקיתון משום דחסרון מבפנים לא שמי' חסרון.

(ב) דאין לפרש דכולי עלמא סוברים דשמי' חסרון, דאם כן אפילו אם נכנס דרך הקנה ולא דרך הוושט על ידי נקב, מכל מקום כיון שנמצא עכשיו בבשר הריאה אי אפשר בלא חסרון מבפנים.

גליון קנין תורה

יב. נמצאת מחט באחד מן התיבות הריאה לאחר שנחתכה; מה פסק רבי אמי מתחילה, ומה פסק לבסוף, ולמה?

מתחילה רצה להכשירה, דקטבר שנכנס דרך הקנה ולא ניקב הקרום של ריאה, וחסרון מבפנים לא שמיה חסרון. ולבסוף טרפה, דאפילו הני רבנן שהכשירו מחט הנמצא בריאה, לא היה אלא באופן שבאת כל הריאה לפנייהם וראוה שהיא שלימה ואין בה נקב, הלכך על כרחך דרך הקנה נכנסה. אבל כאן שכבר נחתך הריאה אין אנו יכולים להכשירה, דדלמא אם היתה באה הריאה לפנינו היינו מוצאים אותה נקובה, שהרי רוב הנכנסין דרך הוושט נכנסין, ואי בושט נכנס ודאי ניקבה הריאה.

יג. תנן במשנתנו דאחד מן הטרופות הם 'הריאה שניקבה או שחסרה', האיך רצו להוכיח מן המשנה דחסרון מבפנים הוא חסרון? [והאיך יש לדחות ההוכחה; רש"י?]

דעל כרחך אין לפרש ד'חסרה' היינו מבחוץ, דאם כן היינו 'ניקבה' שהרי אי אפשר לחסרה שלא ינקב הקרום. אלא על כרחך דחסרה מבפנים, ושמע מינה חסרון מבפנים שמיה חסרון. [אמנם יש לדחות כמו שאמרו לעיל (דף מ"ז):, דלעולם איירי בשחסרה מבחוץ. והא דאיצטריכא לאשמעינן 'חסרה' היינו דתנא דמתניתין אתי לאשמעינן דלא פליג רבי שמעון ואמר שאינה טריפה עד שתינקב לבית הסמפונות, רק בנקב דאין בה חסרון. אבל בנקב שיש בה חסרון אפילו רבי שמעון מודה דהוה טריפה אף אם לא הגיע הנקב לבית הסמפונות].

יד. כשנכנס מחט דרך הסמפונות למה כשרה, הא אמר רב נחמן סמפון שניקב הוא טריפה?

דלא אמר כן רב נחמן אלא כשניקב הסמפון במקום שמתפצל מחבירו, וניקב אצל דופן חבירו, דכיון דדופן חבירו קשה הוא, עומד לעצמו ואינו סותם הנקב. אבל אם ניקב לאחר פיצולו ברחוק, בשר הריאה שהוא רך נכנס לנקב ומגין עליו, ולא הוה טריפה מחמת הנקב.

יז. למה תלינן להקל שנכנס המחט דרך הסמפונות לאחר פיצולו, ולמה לא חיישינן שמא ניקב הסמפונות במקום הסמוך לחבירו שאם ניקבה שם הוה טריפה? (רש"י)

דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן, [אם לא דאיתחזיק כן, כגון היכא דליתא לריאה קמן דע"כ חזקה היא זו שרוב הנבלעין אין נבלעין אלא דרך הוושט, ומשם לא יצתה בתוך הריאה בלא נקיבת דקין וריאה].

יח. האיך אמר רב נחמן דכשניקב סמפון דריאה אצל הפיצול כשמתפצל מחבירו דהוה טריפה, ולא אמרינן דחבירו מגין עליו, והא אמר רב נחמן שאם ניקבו חלק הדקין הסובבין את ה'כנתא' באותו צד שבינו לחבירו – ולא ניקב החיצון שבכולן, חבירו מגין עליה והבהמה כשרה?

אין אומרים בטריפות זו דומה לזו.

יט. מהיכן מוכח דאין אומרים בטריפות זו דומה לזו?

שהרי אם נחתך בשר רגלים למעלה מצומת הגידין ולא נשבר העצם, הבהמה כשרה. ואילו נחתכה למטה במקום צומת הגידין, אף על פי שנמוך מכאן, הבהמה טריפה.

גליון קנין תורה

כה. כשנמצא מחט בסמפון הגדול של הריאה, למה לא רצו אותן שהטריפו במחט הנמצאת בריאה להורות בה איסור?

דכיון דנמצא המחט בסמפון הגדול, יש ראייה דלא נכנסה דרך הוושט. דמי כיוון להמחט שיכנס לאותו סמפון, וניכרים הדברים שנכנס דרך הקנה ובא דרכה לסמפון הריאה.

כו. מה פסק רב אשי כשנמצא מחט עבה בחתיכת כבד, ולמה; (א) כשראשה העבה של המחט נחבא בתוך הכבד וחודרה הדק יוצא לתוך חלל הבהמה, (ב) כשראשה העבה של המחט פונה לחלל הבהמה וחודרה הדק בתוך הכבד?

(א) כשראשה העבה של המחט נחבא בתוך הכבד וחודרה הדק יוצא לתוך חלל הבהמה: הבהמה כשרה דודאי נכנס המחט דרך הקנה להסמפון, ואחר כך ניקב חודה את הסמפון ויצא לכבד, וממנו לחוץ.
(ב) כשראשה העבה של המחט פונה לחלל הבהמה וחודרה הדק בתוך הכבד: הבהמה טריפה דודאי דרך הוושט נכנסה המחט תחלה, וניקבה הדקין ויצתה, ונכנס פיה לכבד.

כז. ולמה כשנמצא מחט קטנה בכל אופן הבהמה טריפה?

כיון שיכולה לעשות נקב אפילו דרך ראשה.

דף מ"ט ע"א

כח. מה הדין במחט שנמצאת בעובי בית הכוסות, ולמה; (א) כשניקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את השנית, (ב) כשניקבה גם דופן השנית ויצאה לחלל הגוף?

(א) כשניקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את השנית: הבהמה כשרה כיון שחברתה מגינה עליה.
(ב) כשניקבה גם דופן השנית ויצאה לחלל הגוף: הבהמה טריפה.

כט. למה לא אמרינן שאם ראשה העב של המחט תחובה בדופן ופיה וכולה בתוך הכרס, ודאי מבחוץ נכנסה המחט ואם כן ניקבה הוושט או כרס או הדקין?

כיון דאיכא אוכלין ומשקין בתוך בית הכוסות, יש לומר דהאוכלין ומשקין דחוקה להמחט, ומתוך הדחק נכנסה ראשה העבה בבשר. והואיל ולא חזינן נקב יוצא לחוץ, הבהמה כשרה.

ל. מה הדין כשנמצא מחט בסמפון הגדול של קנה הכבד, ולמה?

להונא מר בריה דרב אידי: הבהמה טריפה, דקסבר שנכנסה דרך הוושט ונקבה כרס או וושט או דקין, ויצתה לתוך הכבד ולתוך קנה הכבד.

לרב אדא בר מניומי, ולרבינא: הבהמה כשרה, דכיון דנמצא בסמפון הגדול של קנה הכבד, אמרינן מי מיכוונה להיכנס בסמפון זה. אלא ודאי דרך הקנה נכנסה, והקנה וקנה כבד סמוכין זה לזה בהתחלקן סמוך לריאה [וגם קנה הלב וקנה הכבד מתחלקין לסמפונות בריאה בראשן האחד], ויש לומר שנכנסה מסמפוני הקנה לסמפוני קנה הכבד.

גליון קנין תורה

לא. מה הדין כשנמצא במרה, ולמה; גרעין של תמרה, גרעין של זיתים?

גרעין של תמרה: הבהמה כשרה, דודאי נכנסה הגרעין דרך הסמפון של הכבד, ודרך הקנה נכנסה. דאם דרך הוושט נכנסה, אינה יכולה לנקב כלום ולצאת משם ולחזור וליכנס כאן דרך נקב. גרעין של זית: כיון שהיא יכולה לעשות נקב כמחט, למאן דאמר במחט הנמצא בריאה דחוששין שנכנסה דרך הוושט וניקבו הדקין והריאה, גם הכא צריך לחשוש שמא נכנסה דרך ושט וניקבה והבהמה טריפה.

לב. האיד אמרינן דנכנסה הגרעין של תמרה דרך הסמפון של הכבד, הרי הגרעין אינה יכולה לצאת דרך הסמפון כשרוצין להוציאה לפי שהסמפון דחוק?

לפי שעל ידי נענוע שנענעה הבהמה בהליכתה ימים רבים נכנסה תמיד מעט מעט אפילו במקום דחוק שאינה יכולה עכשיו לצאת.

לג. האיד הוכיחו דהא דאמר רבי יוחנן שקרא 'ריאה' לפי שמאירה את העינים של האוכלה, היינו כשאוכלה מעורב יחד עם סממנים, ולא כשאוכלה בפני עצמה, מזה דאמר רב הונא בר יהודה, 'כשהאווז נלקח בדינר, ריאה שלה שווה ארבעה'?

דעל כרחך הכוונה שהריאה שוה ד' כשהסממנים מעורבין בה שאז היא מאירה את העינים. דאם הריאה כמות שהיא מאירה את העינים, הרי יכול לקנות אווז שלם עם הריאה שלה בזוזא, ולאוכלה, ולמה היא שוה ד'.

לד. מה הדין באופן שניקבה הריאה במקום דממשמש יד של הטבח, האם תלינן שנעשה נקב על ידי ידו של טבח והבהמה כשרה? והאיד פסקו להלכה, ומה הראיה לכך?

לרב אחא בר נתן, ולרב שמואל בשם אביו רבי אבהו: תלינן בידו של טבח. למר זוטרא בריה דרב מרי, לא תלינן בידו של טבח. להלכה: תלינן בידו של טבח, דהא לעיל (דף טו.) אמרו, שאם בא זאב ונטל את בני מעיים והחזירן כשהן נקובין, אין חוששין שמא במקום נקב נקב.

לה. מהו הדין בתולעת היוצאה מן הריאה וניקבה, האם אמרינן דקודם שחיטה פריש מן הריאה ונקבה ונטרפה, או דלאחר שחיטה פריש והבהמה כשרה?

נחלקו בה אמוראי, ולהלכה תלינן דלאחר שחיטה פריש.

לו. לאיזה סמפון התכוון רבי שמעון כשאמר אין הריאה שניקבה טריפה אלא אם הגיע הנקב עד לבית הסמפונות? עד שתינקב לסמפון גדול.

לז. האיד פסקו להלכה בשם רבי מלוד; כרבי שמעון דאין הריאה נטרפת בנקב רק אם מגיע לסמפון הגדול או כתנא קמא? והאיד פסקו בגמ' להלכה?

לרב אחא בר אבא ורב ביבי: הלכה כרבי שמעון. לרב הונא ורבי זירא: אין הלכה כרבי שמעון. ולהלכה פסקו בגמרא: דאין הלכה כרבי שמעון.

גליון קנין תורה

לח. איזה סימן נתנו לזכור שהכהנים האוכלים החלב שעל גבי הקיבה הוא כשיטת רבי ישמעאל בשם אבותיו?

ישמעאל כהנא, מסייע כהני', דרבי ישמעאל שהיה כהן תמיד הוא עוזרן ומיקל להם.

לט. מה נלמד מן הפסוק 'ישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכב'?

לרבי ישמעאל: נלמד ממנה ברכה לכהנים עצמן, שהקדוש ברוך הוא מברך את הכהנים. לרבי עקיבא: פירושו שהקדוש ברוך הוא מסכים על ידם של הכהנים בברכתן לישראל.

מ. מהיכן למדו ברכה לכהנים עצמן אליבא דרבי עקיבא?

דכתיב ואברכה מברכך, דכל מי שמברך לישראל, הקדוש ברוך הוא מברכו.

מא. כיון דבין לרבי ישמעאל ובין לרבי עקיבא יש ברכה לכהנים, למה אמרו דרבי ישמעאל הוא זה שמסייע לכהנים?

כיון דמוקי לה לברכה של כהנים סמוך אצל ברכת ישראל ולא במקום אחר, והכי עדיפא דמשמע שמתברכין הכהנים עם השאר.

דף מ"ט ע"ב

מב. איזה חלב נתרבה מדכתיב את 'החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב', ולמה?

לרבי ישמעאל (כמסקנת הגמ' דמהפכינן לברייתא ראשונה): מזה חלב המכסה את הקרב, קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב - שאינו אדוק בו כל כך, אף כל חלב שהוא קרום ונקלף, והיינו החלב שעל גבי הקיבה. [וכל שכן חלב שעל הדקין, ועי' בשינון בהערה].

לרבי עקיבא (כמסקנת הגמרא): כמו שהחלב המכסה את הקרב פרוש הוא כבגד על הקרב, וקרום דק יש עליו, ונקלף מעל הקרב בקל, כמו כן כל חלב שפרוש כבגד, וקרום דק יש עליו, ונקלף מעליו בקל, הוה בכלל חלב - והיינו רק חלב שעל גבי הדקין [ועי' שינון בהערה אי שם הוה גם כן פרוש כבגד או מפני שהחלב שעל הקרב מחובר בו מרבהו הכתוב בכלל מוזאת כל החלב' אף שאינו פרוש כבגד], אבל חלב שעל גבי הקיבה שאינה פרוש כבגד אלא חתיכות חתיכות הוא אדוק, אינה בכלל חלב והוא מותר באכילה.

מג. חלב הדקין עד איפה נאסרים? ולמה אין השאר נאסר? (רש"י)

עד אמה [ועי' שינון בהערה אי משום שחלב שעל הקרב מחובר בו ועד אמה יונק ממנו ולכן והכתוב מרבהו בכלל מוזאת כל החלב, או דהוה תותב, וכנ"ל], אבל מן הכנתא והלאה בודאי לאו בכלל חלב הוא דכשמפרישין אותו מהן נשאר מן החלב אצלם, ואינו פרוש כבגד אלא אדוק בהם.

מד. למה נקטינן כברייתא השניה, ולא כברייתא הראשונה שהביא שיטות התנאים להיפוך?

כיון דברייתא שניה מבואר טעם המחלוקת האיך דרשו כל אחד מן התנאים הפסוק והוצרך לדקדק למר 'קרום, ונקלף' ולמר 'תותב, קרום, ונקלף', הרי דברייתא זו תנא דייקן הוא ולא החליף דבריו של זה בזה.

גליון קנין תורה

מ.ה. כיוון שרק לרבי עקיבא מותר לאכול החלב שעל גבי הקיבה, ולא לרבי ישמעאל למה אמרו דנהגו כהנים היתר כרבי ישמעאל שהוא כהן דמסייע כהנים?

דרבי ישמעאל בעצמו אכן סבירא ליה דחלב זו אסור, אבל בשם אבותיו היה אומר כשיטת רבי עקיבא שהוא מותר, ונהגו הכהנים כאבותיו של רבי ישמעאל.

מ.ו. האם חלב סותם נקב, ולמה; חלב טהור, וחלב טמא?

חלב טהור: לכולי עלמא סותם הנקב, משום דאדוק הוא מאוד.
חלב טמא: לרב, אינה סתימה, לפי שאינו חיבור אלא נקלף מעליו בקל. לרב ששת, הוה סתימה.

מ.ז. מזה הן צדדי הספק אליבא דרב בחלב המכסה את הקרב של חיה? ומה פשט אביי?

האם כיון דאמר שחלב טהור סותם, כמו כן חלב שעל הקרב של חיה סותם - כיון דלא אסרה תורה אלא חלב שור וכשב ועז. או דלמא טעמו של רב הוא דרק חלב המחובר יפה בבשר סותם, וכיון שחלב זו אינו מהודק היטב, אף שהוא טהור ומותר באכילה אינו סותם.
פשט אביי, ודאי שאינו סותם. דכיון שטעמו של רב הוא דרק חלב המהודק היטב סותם, לכן חלב זה של חיה אף שהוא טהור ומותר באכילה, כיון שאינו מהודק היטב אינו סותם.

מ.ח. מאיזה שני טעמים התיר רבא בהמה שהיה לה נקב שנסתם בחלב טמא? ומה הקשה עליו רב פפא?

רבא התירו: (א) דהא אמר רב ששת דחלב טמא נמי סותם את הנקב [ואף דרב חולק, שקולים הם; מהר"ם שיף]. (ב) התורה חסה על ממונם של ישראל [אף אם תמצא לומר דבמקום אחר שאין בה הפסד ממונן היה לנו לחוש לדעת רב; שם].
הקשה עליו רב פפא, הא רב אמר לעיל דחלב טמא אינו סותם את הנקב, וכיון דטריפה הוא ספיקא דאורייתא, צריכין לילך אחר המחמיר, ואת אמרת 'התורה חסה על ממונן של ישראל'.

מ.ט. מאיזה שני טעמים התיר רבא כד של דבש שהיה מגולח? ומה הקשה עליו רב נחמן בר יצחק?

רבא התירו: (א) דהא תנן, שלשה משקים אסורים משום גילוי; יין, מים, והחלב, ושאר כל המשקים מותרים לפי שאין נחש שותה מהם. (ב) התורה חסה על ממונם של ישראל.
הקשה עליו רב נחמן בר יצחק, הלא רבי שמעון סובר דגם דבש אסור משום גילוי, וכיון דהוה ספק סכנת נפשות צריכים לילך אחר המחמיר, ואת אמרת 'התורה חסה על ממונם של ישראל'.

נ. מזה הדין במשקאות אלו לענין גילוי; ציר, חומין, שמן, דבש, ומוריים? ואיזה ראייה הביא רבי שמעון לדבריו, והאיך נדחה?

לתנא קמא. אין בהם משום גילוי. לרבי שמעון, אף משקאות אלו יש בהן משום גילוי.
והביא רבי שמעון ראייה לדבריו, דפעם ראה בצידן נחש ששתה ציר.
ונדחה הראיה: דאותו נחש שוטה היה - שאין שאר נחשים עושין כן, ואין מביאין ראייה מן השוטים.

קנין תורה גליון

נא. איזה ראייה הביא רבא לדבריו דבציר קיימא לן כרבי שמעון דאין בו משום גילוי?

דהא רב פפא, רב הונא בריה דרב יהושע, ורבנן, כאשר היה להם מים או יין מגולים, היו שופכין אותם בציר, שהציר שורף הארס ושוב אינו מזיק, וכן היו שותין אותו מים ויין. וכיון שציר שורף את הארס, בודאי אין לאסור ציר מגולה.

נב. איזה ראייה הביא רב נחמן בר יצחק דבדבש קיימא לן כרבי שמעון להחמיר?

דגם רבי שמעון בן אלעזר סבירא ליה כן, כמו ששנינו בברייתא דרבי שמעון בן אלעזר היה אוסר בדבש וכשיטת רבי שמעון [היינו רבי שמעון בן יוחאי].

נג. 'חלב העשוי ככובע' אינו סותם את הנקב; מהו? (שני לשונות)

(א) חלב שעל חלחולת המוציאה ריעי העשוי קרטין קרטין עגולין כמו כובע, שאם ניקבה החלחולת ואותו חלב סותמה, לא מהני הסתימה והוה טריפה.

(ב) שומן חלב העשוי ככובע והלב נחבא בו, שאם ניקב חלב או הריאה בסמוך לו ואותו שומן סותמו, לא הוה סתימה.

נד. איזה חלב שעל גבי הקיבה סותם הנקב ואיזה מהם אינו סותם; 'חימצא' או 'בר חימצא'? ומה הסימן לזכור איזה מהם סותם?

'בר חימצא' סותם, ו'חימצא' אינו סותם. והסימן לזכור איזה מהם סותם, ד'יפה כח הבן מכח האב' דאילו בר חימצא סותם, והחימצא עצמו אינו סותם.

דף נ' ע"א

נה. באיזה חלב שעל הקיבה נחלקו בני ארץ ישראל ובני בבל אם מותר לאוכלו, ומהו טעם המחלוקת; ב'קשת' או ב'יתר'; ללישנא קמא, וללישנא בתרא?

ללישנא קמא: חלב שעל 'קשת' הקיבה [למטה מהוץ לעוגל]: לכולי עלמא אסור באכילה. דאפילו רבי עקיבא שהתיר לעיל חלב שעל הקיבה, מודה דחלב הפרוש כבגד, ויש לה קרום, ונקלף בקל, אסור. ואותו חלב שעל הקשת כיון שאינו מחובר אלא באמצע הקשת מיקרי פרוש כבגד, ואסור באכילה.

חלב שעל היתר [מבפנים להעוגל]: בני בבל סוברים כרבי ישמעאל, וכיון דיש לה קרום ונקלף בקל הוה בכלל חלב האסור. ובני ארץ ישראל סבירא להו כרבי עקיבא דרק חלב שהוא פרוש כבגד הוה חלב טמא, וכיון דאותו חלב אינו פרוש כבגד מותר הוא באכילה.

ללישנא בתרא: חלב שעל היתר: לכולי עלמא מותר, וכרבי עקיבא.

חלב שעל הקשת: בני בבל אוסרים משום דסוברים דחלב זו פרוש הוא כבגד. ובני ארץ ישראל סוברים דכיון שמחובר הוא במקצת, לא מיקרי פרוש כבגד.

נו. באיזה לשון אוזיל הא דאמר רב נחמן ד'בר חימצא' סותם את הנקב ולא 'חימצא', ובאיזה חלב?

ללישנא קמא, ובחלב שעל היתר, דבה נחלקו בני ארץ ישראל ובני בבל. ואילו חלב שעל גבי הקשת לכולי עלמא אסור באכילה, היינו חימצא, ואינו סותם הנקב.

[אבל ללישנא בתרא כיון דבחלב שעל גבי הקשת נחלקו בה בני א"י ובני בבל אמר רב נחמן שהוא סותם, כל שכן דחלב שעל היתר דלכולי עלמא מותר באכילה סותם את הנקב; רש"י].

גליון קנין תורה

נז. האיך נהגו בני ארץ ישראל בחלב שעל גבי היתר שנהגו בה היתר [ללישנא קמא דבה נחלקו]?

מקמצין ונוטלין מעט למעלה מחלב שעל גבי היתר, מפני שחלב הקרב שוכב עליו, ואוכלין את השאר.

נח. למה לא רצה שמשו של רבי חנינא לקמוץ לו מעט מן החלב שעל היתר וליתן לו את השאר? ומה אמר לו רב חנינא?

לא רצה לקמוץ לו משום דמבבל היה ונהגו בה איסור. ולכן אמר לו רבי חנינא, חתוך עד עיקרו כולו והשלך אותה.

נט. באיזה ליחה של בני מעיים אמר רבן שמעון בן גמליאל שסותם הנקב?

בליחה שאדוקה בתוך הבני מעיים שמוציאין אותה מהם בדוחק.

ס. האיך פסקו להלכה בענין סתימת בני מעיים על ידי ליחה?

בשם רבי יוחנן אמרו, הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפיפה, שסתימת הליחה מועיל לבני מעיים שניקבו. אבל רבי אבא בריה דרבי חיאי בר אבא אמר (לאחד מהתלמידים כשעלה לארץ ישראל) בשמו שאין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא הוה סתימה.

ומסיק הגמ' דאין הלכה כרבי שמעון בן גמליאל.

סא. מה הדין באבל שלא היה בבית בתחילת ימי האבילות – כשהיה במקום רחוק ממחלף יום אחד?

כשבא ונתוודע לו מונה לעצמו מאז שבעה ימי אבילות.

סב. מה הדין כשהיה במקום קרוב בתוך מחלף יום אחד; כשבא תוך שלשה ימים הראשונים, וכשבא לאחר שלשה ימים הראשונים?

אם בא תוך שלשה ימים: לכולי עלמא מונה אבלותו מיום ראשון שהתחילו שאר האבלים אבלותן.
אם בא לאחר שלשה ימים: לתנא קמא, מונה לעצמו מאז שבעה ימים. לרבי שמעון בן גמליאל, מונה עמהן.

סג. האיך פסקו להלכה בענין אבילות, ולמה?

לרב חסדא ורבי יוחנן, הלכה כוותיה דרבן שמעון בן גמליאל. לרב נחמן, אין הלכה כוותיה.
ומסיק הגמ', דהלכה כרבן שמעון בן גמליאל בהא דאבל. דאמר שמואל, הלכה כדברי המיקל באבל.

סד. מה אפשר לעשות כשנמצאו בני מעיים נקובים ואין אנו יודעין אם קודם שחיטה ניקבו ואם לאחר שחיטה?

נוקבין נקב אחר בצידו ורואין; אם מראיהן שוין, כשרה דבידוע שלאחר שחיטה היה. ואם אינם דומין, הבהמה טריפה.

סה. למה לא היה הנקב שעשה רבא דומה במראיתו לנקב שכבר היה בבני מעיים אף שנעשה לאחר שחיטה?

משום דלא משמשו בנקב החדש בידים כמו בנקב הראשון שהיה שם כבר. שכמה ידיים משמשו בהנקבים לפני שבאו לפני רבא.

גליון קנין תורה

סו. האם מהני לעשות נקב בריאה לראות אם נעשה הנקב שהיה כבר לאחר שחיטה או לא; מערוגה הימין לערוגה השמאל, מאונא לאומא?

מערוגה לערוגה: לרבא, לא מהני להקיפה לנקב בדופן השני, ולהלכה מסיק הגמ' דאפשר לדמות נקב מערוגה לערוגה. מאונא לאומא: לא מהני לדמותו. [כך מבואר בגמרא לפי הפירוש שנראה לו לרש"י].

סז. האם אפשר לדמות נקב בבהמה אחרת דוגמתה – כגון בהמה דקה לבהמה דקה, ובהמה גסה לבהמה גסה?

רש"י מביא יש מפרשים כן וכפשטות דברי הגמ' 'מדקה לדקה, ומגסה לגסה'. אולם כתב רש"י דאינו נראה לו שאין מקילין כל כך.

סח. קנה שחטר כשיעור איסר, האם עושין נקב אחרת כזה לראות אם יהיו דומין; (א) מחוליא לחוליא או מבר חוליא לבר חוליא, (ב) מחוליא לבר חוליא או בר חוליא לחוליא?

(א) מחוליא לחוליא או בר חוליא לבר חוליא: לרב פפא; אין מקיפין רק באותו חוליא - שלש טבעות. אולם להלכה מסיק הגמ', דמקיפים גם מחוליא אחת לחוליא אחרת, ומבר חוליא לבר חוליא.
(ב) מחוליא לבר חוליא או מבר חוליא לחוליא: אין מקיפין.

סז. למה אמר זעירי דחלחולת שניקבה, כשרה?

הואיל ויריכים סותמות אותה, שהרי החלחולת אדוקה בהן.

ע. מהו שיעור הנקב שיהא עדיין כשר; במקום שהחלחולת דבוקה בירכים, ושלא במקום שהחלחולת דבוקה לירכים?

במקום שהחלחולת דבוקה בירכים: לרבי אילעי בשם רבי יוחנן [וכן אמרוה רבנן לרבא בשם רב נחמן], כשקדר וניטל דופנה עליון או תחתון עד רובו [ע"פ גי' מהרש"ל ברש"י].
לרבא בשם רב נחמן, אפילו אם ניטל כולו; כל שנשתייר בו כדי אחיזת יד. ופירש אביי דהיינו אם נשאר כשיעור אצבע, ואפילו בשור גדול די בזה.
שלא במקום שהחלחולת דבוק לירכים: נעשה טריפה בנקב משהו.

דף נ' ע"ב

עא. מה הן השבע שיטות מהו 'כרס הפנימי' דשיעור נקובתו במשהו?

(א) לרב יהודה בשם רב בשם רבי נתן וכן סבירא ליה לרבי יהושע בן קרחה, היינו 'סניא דיבי'. (ב) לרבי ישמעאל, היינו 'איסתומכא' של הכרס. (ג) לרב אסי בשם רבי יוחנן, כפי שביאר רב אחא בר רב עוא בשם רב אסי, ממקום שהכרס הולך ומיצר לצד הוושט. (ד) לרבי יעקב בר נחמני בשם שמואל, המקום שבכרס שהוא חלק ואין שם אותו צמר שגוררין ברותחים מן הכרס. (ה) לרבי אבינא בשם גניבא בשם רב, טפח בוושט הסמוך לכרס, זו היא כרס הפנימית, [ועי' שינון בהערה]. (ו) במערבא בשם רבי יוסי בר חנינא, כל הכרס כולו זו היא כרס הפנימית. וכרס החיצון הוא בשר החופה את רוב הכרס. (ז) לרבה בר רב הונא, הוא המפרעתה, שפירש רב אויא, דהיינו צד הכרס הרואה את הקרקע הנראה מיד כשפותחין הבהמה להוציא את המעיים.

גליון קנין תורה

עב. לשיטת נהרדעא בשם רבה בר רב הונא שהוא המקום 'מפרעתה', איזה משיטות האחרים נכללו בה?

(א) 'סניא דיבוי', (ב) 'איסתומכא', (ג) מקום הצר שיש בכרס, כפי שפירש רב אחא בר עוא דהיינו מן המצר ולמטה, נמצא דכולן עומדים בצד הכרס הרואה את הקרקע או מלמעלה או למטה, (ד) מקום שאין בו מילת.

עג. לרבי יהודה, כשנקרע כרם החיצונה, מהו שיעור 'גדולה' דשיעורו טפה, ומהו שיעור 'קטנה' דשיעורו ברובו?

בכל אופן שנקרע טפח של הכרס ועדיין לא הוה רוב, נידון כבהמה גדולה ונטרפה בכך. ובכל אופן שנקרע רוב אף דלא הוה טפח, נידון כבהמה קטנה שנטרפה בכך.

עד. למה איצטריך רבי יהודה לאשמעינן דאם נקרע רוב הכרס ולא הוה טפח הבהמה טריפה, הא פשיטא דהרי רובו ככולו והרי הוא כמי שנקרע הכרס כולה?

אשמעינן דאף כשרוב הכרס הוא משהו פחות משיעור טפח, מכל מקום לא אמרינן שלא הוה טריפה עד שיקרע בה טפח, אלא כל שנקרע רובה הוה טריפה.

עה. כשנקדרה בכרם החיצונה כמין ארובה עגולה, מהו שיעורה להטריף הבהמה, ולמה?

גניבא בשם רבי אסי דאם נקדרה כסלע טריפה, אבל רבי חייא בר אבא אמר דלדידיה פירשה גניבא דכסלע כשרה ורק אם רוחב הקדירה הוה יותר מכסלע [מטבע רחב הוא] טריפה, לפי שאם היה מושכו להקרע לכאן ולכאן שיכנס העוגל לאורך או לרוחב, תמצא שיעור טפח באותה קדירה.

עו. האיד משערין יותר מכסלע' על ידי גרעיני תמרה?

יותר מכסלע היינו כשיכולים שלשה גרעיני תמרה עם אוכל הנשאר סביבותיה כשאוכלין אותה ליכנס בנקב בדוחק. או שיכולים שלשה גרעיני תמרה בלי אוכל שעליהם ליכנס בנקב ברווח.

דף נ"א ע"א

עז. מה הדין במחט שנמצא בתוך בית הכנסת ואין עליה קורט דם, ולמה?

אין הבהמה טריפה, דבידוע שלאחר שחיטה נעשית.

עח. מאי שנא משאר נקבים שהם טריפה אף כשאין עליהם דם?

דבשאר נקבים שאין בהם מחט, כשהדם יוצא הוא מתקנח בלחלוחית הבשר והולך לפי שאין לו היכן לידבק. ולכן אף אם לא נמצא דם חיישינן שהיה כבר הנקב לפני שחיטה. אבל הכא שיש כאן מחט, אם היה שם נקב לפני השחיטה היה הדם נדבק במחט. וכיון שלא נמצא דם על המחט, הבהמה כשירה.

עט. מה הדין כשיש מחט בתוך בית הכנסת ועלה קרום על פי המכה; לענין שחיטה, ולענין מקח וממכר?

לענין שחיטה: ודאי הבהמה טריפה, משום דידוע שכבר שלשה ימים קודם שחיטה היה כאן נקב. לענין מקח וממכר: אם לקחה לבהמה בתוך שלשה ימים לפני ששחטה, הוי מקח טעות וצריך המוכר להחזיר לו מעותיו.

גליון קנין תורה

פ. מזה הדין בשלא עלה קרום על פי המבנה לענין מקח וממכר?

יש להסתפק אם נעשה הנקב לפני שקנה הבהמה או לאחריו, ומוטל על הקונה הבהמה שהוא רוצה להוציא מעותיו בחזרה מיד המוכר להביא ראיה שאכן היה כאן נקב לפני שקנה הבהמה, דאין מוציאים ממון מן המוכר מספק.

פא. באיזה אופן אמר רב עירא שבא לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד, וטרפה? ולמה אמר אביי שאין דין זה חידוש אצלו?

רב עירא אמר, שבא לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מבפנים מצד אחד שלא היתה נראית מבחוץ, והפכה רבי לבית הכוסות לצד החיצון ומצא כנגד פי המחט מבחוץ קורט דם, וטרפה רבי. דאם אין מכה זו יוצאת לחוץ, דם זה מנין כאן. אלא על כרחך נעשה נקב גם מבחוץ אף שאינו נראה. אמר אביי, שאין כאן דבר חידוש. הא משנתינו הוא דהמסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ הבהמה טריפה. וכאן שנתברר שהיה נקב מבחוץ, פשיטא דהוה טריפה.

פב. מזה הדין בבחמה שנפלה מן הגג ואין שבר נראה בה?

הבהמה טריפה. ורק אם שהתה מעת לעת לאחר הנפילה, או שעמדה, ואחר כך שחטה, הבהמה כשרה.

פג. מזה הדין כשהניח בהמה למעלה בנג, ובא ומצאה למטה על הארץ, ולמה?

הואיל ולא ראינוה שנפלה, אין חוששין שמא נתרסקו אבריה להשהותה מעת לעת כדין נפולה. אלא אמרינן שקפץ הבהמה מאליה, ואין צריך לחשוש לריסוק אברים.

פד. מזה היו צדדי הספק של רבינא כשהיה לו גדי על הגג שהיה בו ארובה, והגדי ראה שעורים קלופים כנגד פי ארובה למטה בבית, וקפץ מן הגג לתוך הבית כדי לאכלו? ומה פשט רב אשי?

רבינא נסתפק: בהא דאמר רב הונא כשהניח בהמה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין משום ריסוקי אברים, האם היינו משום שעומד הבהמה בעידי הגג ומסרכת עצמה בכתלים וקופצת, ולכן אין צריך לחשוש לריסוק אברים דמהני לה סריכת הכתלים שמסרכת בידיה קצת. אבל הכא שקפץ דרך הארובה שאינה סמוכה לכותל ואין לה מקום לסרוך עצמה, הוה טריפה. או טעמו משום דהבהמה אומדת נפשה לפני שקופצת, ואם גבוה לה יותר מדאי אינה קופצת. וגדי זה נמי ודאי אמדה נפשה שאינה גבוה יותר מדאי. **פשט רב אשי:** טעמו של רב הונא הוא משום דהבהמה אומדת נפשה לפני שקופצת, והכא נמי הגדי אמדה נפשה וכשרה היא.

פה. למה אמר רב יימר על כבשה שהיו רגליה האחרונים נגררין אחריה שהיא כשרה?

שכאב היריכים הנקרא 'שיגרונא' נקטה לה לכבשה זו, ולכן נגררין רגליה, וכשרה היא.

קנין תורה גליון

פ.ו. למה חשש רבינא שיהא הבהמה טריפה? והאם הלכה כמותו?

רבינא אמר דיש לחשוש דלמא רגליה נגררין משום דנפסקה חוט השדרה שלה, ואכן כן הוה שבדקה ונמצא החוט פסוקה.

אבל להלכה פסקינן כרב יימר, ואין צריך לבדוק בהמה שנגררין רגליה האחרונים, כיון דחולי 'שגרונא' שכוח, ואילו פסיקת חוט השדרה לא שכוח.

פ.ז. אילים המנחחין זה את זה, האם צריך לחשוש לריסוק אברים, ולמה; (א) באופן דלאחר נגיחתן הם דואגים וכואבים, (ב) כשנפלו לארץ מחמת הנגיחה?

לאחר נגיחתן, אפילו הם דואגים וכואבים: אין חוששין לריסוק אברים, ומה שהם כואבים הוא חמימות בעלמא. נפלו לארץ מחמת הנגיחה: ודאי צריכין לחשוש לריסוק אברים.

פ.ח. מה הדין באילים שמשליכין אותם הנגבים למעלה מכתלי החצר, ולמה; (א) כשמשליכין אותן כדי לגנבם, (ב) כשמשליכין בחזרה מעל הכתלים לתוך החצר מחמת יראה, (ג) כשמשליכין בחזרה לתוך החצר מחמת תשובה?

(א) כשמשליכין אותן כדי לגנבם: אין חוששין משום ריסוק אברים. משום שהנגבים זורקים אותם על מתניהן כדי שירוצו האילים לפניהם, ואין נהפכין על גבן שיתפרקו חוליותיהן.

(ב) כשמשליכין בחזרה מעל הכתלים לתוך החצר מחמת יראה: צריכים לחשוש לריסוק אברים, כי הגנבים לא איכפת להם באיזה אופן הם נופלים.

(ג) כשמשליכין בחזרה לתוך החצר מחמת תשובה: אין חוששין משום ריסוק אברים, דודאי תשובה מעלייתא עשו, ונזהרו בהשלכתם בחזרה שלא יפגעו בנפילה.

פ.ט. האם צריכים לחשוש לריסוק אברים באופנים אלו; (א) הכה כהמה במטה על ראשה, וכפף המטה והכה על מתניה כלפי זנבה, אבל לא על הצלעות, (ב) הכה על זנבה וכפף המטה כלפי ראשה והכה על צוארה, (ג) לא כפף המטה והכה על כל הצלעות כנגד כל השדרה, (ד) לא היה המטה ארוך ככל השדרה, והכה לאורך השדרה ונמצא שסוף המטה הכה באמצע השדרה, (ה) אם יש במטה זו קשרים באמצעה שיש בהם שוירי ענפים שהכו בשדרה, (ו) הכה הבהמה לרוחב הגב?

(א-ג) אין חוששין לריסוק אברים. דרק אם הוא מכה על השדרה בראש המטה במקום שהוא כלה שמכה בכח יש לחשוש לריסוק אברים

(ד-ו) חיישינן לריסוק אברים, או לחוט השדרה.

דף נ"א ע"ב

צ. עגל שנולד היום שייצא מבית הרחם צר, האם צריך לחשוש שמא נדחק ונתרסקו אבריו?

אין חוששין לכך.

צא. תינוק בן יום אחד שייצא ממנו זרב, האם היה מטמא משום זיבה אם צריך לחשוש משום ריסוק אברים כשיצא מבית הרחם, ולמה?

לא היה מטמא, שהרי חולה הוא. ונמצא דיצא הזרב מחמת אונס, ואין הזרב מטמא באונס דכתיב זב 'מבשרו', [שיהא בשרו כמות שהוא שלם ולא באונס].

קנין תורה גליון

צב. האם יש להביא ראיה מזה דשנינו כברייתא שהוא מטמא בזיבה, דאין חוששין לריסוק אברים?

אין להביא ראיה מכך, דיש לומר שהברייתא איירי בתינוק שיצא מאמו דרך הדופן על ידי סם, וכיון שלא יצא דרך בית הרחם לא חיישינן לריסוק אברים.

צג. עגל שנולד ביום טוב, למה אינו אסור משום מוקצה ומותר לשחטו בו ביום? (רש"י)

שהרי מוכן היה אגב אמו.

צד. האם יש להביא ראיה מזה דשנינו כברייתא דעגל שנולד ביום טוב מותר לשחטו בו ביום, דלא חיישינן לריסוקי אברים והלכך אין צריך להשהותו מעת לעת?

אין להביא ראיה, דיש לומר דברייתא זו נמי איירי כשיצא מאמו דרך דופן.

צה. מה הדין לענין לשחוט בכור ביום טוב, ולמה; כשנפל בו מום ביום טוב, כשנולד בו ביום ומזו עמו?

נפל בו מום ביום טוב: נחלקו תנאי האם הוה מוקצה, משום דלא היה מוכן בזמן בין השמשות מחמת איסור קדשים בחוץ.

נולד בו ביום ומזו עמו: לכולי עלמא מוכן הוא ולא מוקצה, שהרי לא נאסר מעולם [דהא במעי אמו היה מוכן אגב אמו ומותר, דבכור אינו קדוש עד שיוולד, וכשנולד הרי מזו עמו וראוי לישחט בחוץ].

צו. האם אפשר לאוקמוי הא דתניא דמותר לשחוט בכור שנולד ומזו עמו ביום טוב דאיירי כשיצא דרך דופן?

לא, שהרי באופן זה אינו קדוש בבכורה ואין צריך מום להתירו במדינה.

צז. מה הדין ביוצא דופן, ולמה; לענין טומאה לידה, ולענין קדושת בכור? (רש"י)

לענין טומאת לידה: נחלקו תנאי; לתנא קמא, אינו כילוד והלכך אין בה טומאה לידה. לרבי שמעון, הרי הוא כילוד, ואמו יושבת עליו ימי טומאה וטהרה, דאיתרביי מזאם נקבה תלד לרבות יוצא דופן.
לענין בכור: לכולי עלמא אינו קדוש, דכתיב 'כי יולד' פרט ליוצא דופן.

צח. האם מוכח מהא דבכור שנולד ומזו עמו דמותר לשחטו בו ביום דאין חוששין לריסוק אברים?

אין מוכח דאפשר לאוקמה כשננער הבהמה לעמוד ותחב פרסותיו בקרקע לעמוד, ואמרינן לקמן גבי נפולה, שאם עמדה מנפילתה אינה צריכה מעת לעת.

צט. מה הדין כשמפילין הבהמה לארץ בבית המטבחים לשוחטו, האם צריך לחשוש לריסוק אברים, ולמה?

אין בו משום ריסוק אברים, אפילו אם הפילה ממקום גבוה. דכאשר השור שוהה ומרגיש שעומדים להפילו, כל שעה הוא מתחזק בצפורניו עד שאינו נופל בבת אחת מגובה.

גליון קנין תורה

ק. מה הדין בבהמה שנפלה, האם צריך בדיקה; אם עמדה הבהמה אחר הנפילה, אם הלכה הבהמה אחר הנפילה כדרכה?

אם עמדה אחר הנפילה: לכולי עלמא צריכה הבהמה בדיקה.

אם הלכה הבהמה אחר הנפילה כדרכה: לרב יהודה בשם רב, אינה צריכה בדיקה. לרב חייא בר אשי, גם זו צריכה בדיקה.

קא. באיזה מקומות צריכין לבדוק בהמה נפולה?

לאמימר בשם רב דימי מנהרדעא: צריכה בדיקה כנגד בני מעיים, שמא נקרע רוב החיצונה או ניקבו הדקין מחמת הנפילה.

למר זוטרא בשם רב פפא: צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו משום שבירת רוב צלעות או עקירת חוליות, נחוט השדרה].

קב. האם צריך בדיקה בסימנין שמא נעקרו, ולמה?

סימנין קשין הן אצל נפילה ואינם צריכים בדיקה.

קג. האם מועיל בדיקה בבהמה שלא שהתה מעת לעת ולא עמדה, ולמה? (רש"י)

אפילו בדקנוה ונמצאת שלמה הוה טריפה, משום החבט שנתפרקו פרקיה וחוליותיה.

קד. מה נקרא בבהמה; עמדה, והלכה?

עמדה: לרב ירמיה בר אחא בשם רב, די אם פשטה ידה לעמוד, אף על פי שלא עמדה. לרב חסדא, אפילו ננערה לעמוד, אף על פי שלא פשטה ידה אלא נתחוקה ורצתה לעמוד.
הלכה: די אם עקרה רגלה להלך ואף על פי שלא הלכה.

קה. האיר פסקו להלכה האם צריכה בדיקה ושהייה מעת לעת; כשעמדה ולא הלכה, וכשהלכה?

עמדה ולא הלכה: צריכה בדיקה, אבל אינה צריכה שהייה מעת לעת.

הלכה: אפילו בדיקה נמי לא צריכה.

קו. מה הדין בעוף שנחבט ונפל על כרחו על פני הנהר ושט מלא קומתו, ולמה; (א) שט מומטה למעלה, (ב) שט מלמעלה למטה בנהר, (ג)

שט מלמעלה למטה במי אגם שעומד במקום אחד, (ד) שט מלמעלה למטה בנהר שהיו קסמי עצים מושלכין בה, וקדם העוף לשוט במים יותר מזהר מן העצים?

(א) שט מומטה למעלה: הוה ליה כהליכה שאינה צריכה בדיקה.

(ב) שט מלמעלה למטה בנהר: לא הוה כהליכה אלא אמרינן שהמים השפילוה להעוף.

(ג) שט מלמעלה למטה במי אגם שעומד במקום אחד: הוה כהליכה.

(ד) שט מלמעלה למטה בנהר שהיו קסמי עצים מושלכין בה וקדם: הוה כהליכה, דעל כרחך שבעצמו שט ולא מחמת המים בלבד, שהרי הקדים את העצים.

גליון קנין תורה

קז. מה הדין כשנפל העוף על גלימא פרוש על גבי יתדות באויר, ולמה; (א) כשהבגד מתיח שפיר, (ב) כשאין הבגד מתיח, (ג) כשכפולה הטלית והיא מתוחה?

- (א) כשהבגד מתיח שפיר: חיישינן לריסוק ובעי שהייה, דכיון שהבגד מתיח שפיר קשה הוא.
(ב) כשאין הבגד מתיח: לא חיישינן לריסוק אברים.
(ג) כשכפולה הטלית והיא מתוחה: לא חיישינן לריסוק אברים כיון דאינה נמתחת יפה.

קח. מה הדין כשנפל עוף ברשת הפרושה באויר; (א) כשקשרי החוטין סמוכין זה לזה תמיד, (ב) כשאין הקשרים סמוכין זה לזה?

- (א) כשקשרי החוטין סמוכין זה לזה תמיד: חיישינן שמא הקשרים רסקוהו.
(ב) כשאין הקשרים סמוכין זה לזה: לא חיישינן.

קט. מה הדין כשנפל עוף על פשתן העשוי חבילות חבילות, ולמה; (א) כשנפל באמצעו, (ב) כשנפל על צדי החבילה מכאן ומכאן בהשמטה?

- (א) כשנפל באמצעו: חיישינן לריסוק שהרי קשה הוא.
(ב) כשנפל על צדי החבילה מכאן ומכאן בהשמטה: לא חיישינן לה, דכאשר נופל עליו הוא מחליק ונשמט לצדדים ואינו נופל בכח.

קי. מה הדין כשנפל עוף על חבילות של קנים?

חיישינן לריסוק אברים.

קיא. מה הדין כשנפל על פשתן, ולמה; (א) כשהפשתן כתוש ונפוץ ואינו עשוי באגודות קטנות, (ב) כשהפשתן כתוש ונפוץ ועשוי באגודות קטנות, (ג) כשהפשתן כתוש ולא נפוץ?

- (א) כשהפשתן כתוש ונפוץ ואינו עשוי באגודות קטנות: לא חיישינן.
(ב) כשכתוש ונפוץ ועשוי באגודות קטנות: חיישינן משום קשרים שיש בה.
(ג) כשהוא כתוש ולא נפוץ: חיישינן שמא שברי הגבעולין הלקו להעוף.

קיב. מה הדין כשנפל עוף על נעורת שברי גבעולין הננערים מן הפשתים כשמנפצין אותו כשהיא דקה מן הדקה?

לא חיישינן לפי שהיא רכה.

קיג. מה הדין כשנפל על סיב הגדל סביב הדקלים ומייבשין אותו; (א) קודם שנחלק לרצועות, (ב) ולאחר שחלקוהו לרצועות?

- (א) קודם שנחלק לרצועות: חיישינן כיון שהוא קשה.
(ב) לאחר שחלקוהו לרצועות: לא חיישינן.

קיד. מה הדין כשנפל על אפר; כשהוא מרוקד בנפה שנכבש, כשלא נכבש וכל שעה הוא טפוף?

- כשהוא מרוקד בנפה: חיישינן, משום דנכבש ונעשה קשה.
כשאינו מרוקד: לא חיישינן, דאינו נכבש וכל שעה הוא טפוף ואינו קשה.

קנין תורה גליון

דף נ"ב ע"א

קמז. מה הדין כשנפל על חול; כשהוא דק, וכשהוא גס? ומה הדין כשנפל על אבק דרכים?

כשהוא דק: אינו נכבש לעולם, ולא חיישינן.
כשהוא גס: חיישינן שאבנים גדולות שבו מרסקין העוף כשנופל עליהם.
אבק דרכים: חיישינן כיון שגם הוא נכבש ונעשה קשה.

קמז. מה הדין כשנפל על אלו; (א) תבן של חטים ושעורים; כשהוא עשוי חבילה, וכשאינו עשוי חבילה, (ב) חיטין וכל מיני חיטין, או על שעורים וכל מיני שעורים, (ג) מיני קטניות חוץ מן התלתן, (ד) נפל על תלתן?

(א) תבן של חטים ושעורים: אם הוא עשוי חבילה, חיישינן לה. ואם אינו עשוי חבילה, לא חיישינן.
(ב) חיטין ושיפון, או על שעורים וכל מיני שעורים: חיישינן. [ולגי' מהר"ם שיף ועוד ראשונים, בשעורים וכל מיני שעורים לא חיישינן].
(ג) מיני קטניות: לא חיישינן משום שהם מחליקים ואינם נכבשים יחד.
(ד) נפל על תלתן: כיון שנכבש יחד חיישינן.

קיו. מה הדין כשנפל על אלו; על חימצני, או על חפציו?

חימצני: לא חיישינן משום דמחליקין הן ואינן נכבשים.
חפציו: כיון דאינן עגולים כמו חימצני, אינם מחליקין וחיישינן.

קיח. מה הדין בעוף שנדבק בדף קטן; כשנדבק בגף אחת ופורח בשניה, וכשנדבקו שני הכנפים - ללישנא קמא, וללישנא בתרא, ולהלכה?

ללישנא קמא: נדבק בגף אחת ופורח בשניה: לכולי עלמא מותר.
נדבקו שני הכנפים: לאמימר אסור דבמה יהא יכול להקים ולישא את עצמו, הלכך כשנופל נחבט בנפילה גמורה. לרב אשי מותר, משום שבמקצת הוא נושא את עצמו בעקבי הגפיים.
ללישנא בתרא: נדבקו שני הכנפים: לכולי עלמא אסור.
נדבק בגף אחת: לרב אשי מותר, משום דאפשר דפרח בחד גפא. לאמימר אסור, דכיון שאינו יכול לפרוח בגף הדבוק, אינו יכול לפרוח גם בהגף שאינו דבוק.
להלכה: נדבקו שני הכנפים, אסור אלא אם כן עמד והלך. נדבק גף אחד, מותר.

קיט. האם סומכין למעשה על כל אלו הבדיקות, ולמה? (רש"י)

לבעל הלכות גדולות: אנן לא בקיאין, ולא סמכין אנפשינן.
לרש"י: אין לו לדיין אלא מה שעניו רואות, ומותר לסמוך עליו דכתיב 'ואל השופט אשר יהיה בימים ההם' אין לך אלא שופט בימך. אבל הוא יזהר יפה ולהביא לפניו כל הטבחים וכל הבקיאין בדבר, כדי שלא יגיע לו רק מקצת מהעונש אם יורה שלא כהלכה.

קנין תורה גליון

קב. כמה צלעות גדולות שיש בהם מח יש בכמה? וכמה מהם, ובאיזה צד, צריכים להישבר שיהא נחשב טריפה?

יש כ"ב צלעות שיש בהם מח - י"א בכל צד. ובשבירת רוב מהם דהיינו י"ב צלעות נעשה טריפה, בין אם נשברו שש מצד זה ושש מצד זה, בין אם נשברו י"א מצד זה ואחד מצד זה.

קכא. באיזה מקום של הצלע אמר זעירי דצריך להיות השבירה?

מחציתן שלמעלה כלפי שדרה לפי ששם חיותה, ולא מחציה למטה שלצד החוזה.

קכב. מה הדין כשנעקרו צלעות?

לעולא בשם בן זכאי: הוה טריפה אף כשנעקרו רק שש מהם, דהיינו רוב צד אחד. לרבי יוחנן: אפילו נעקרו לא נעשה טריפה אלא אם כן נעקרו רוב של שני צדדין. לשמואל: אפילו בחד צלע נעשה טריפה.

קכג. מה הדין אליבא דרב כשנעקרה צלע וחוליא של שדרה עמה וחוט השדרה קיים?

הבהמה טריפה.

קכד. מה ענה רב כששאלו ממנו רב כהנא ורב אסי מה הדין כשנעקרה צלע מכאן וצלע כנגדה, והחוליא קיימת?

הא הוה בהמה שנפסקה באמצעיתה דהוה כגיטרא, ודינה כנבילה.

קכה. מה הקשו בנמרא על פסקו של רב דהוה נבילה?

דהא רב בעצמו אמר דכשנעקר צלע וחוליא עמה דהוה טריפה. והרי אם נעקרה החוליא אף הצלע שכנגדו נשמטת, ולפי פסקו של רב היה צריך להיות נבילה ולא טריפה.

קכו. למה אין לתריץ דרב איירי כשנעקר צלע וחצי חוליא, והצלע שכנגדה מחוברת יפה בחצי חוליא הקיימת, ושאלת רב כהנא ורב

אסי היה כשנעקרה צלע מכאן וצלע מכאן וכל החוליא קיימת?

דאם כן האיך פסק רב על שאלתם דהוה נבילה. הא אמר עולא בשם בן זכאי, דאינה טריפה בעקירת הצלעות אלא אם כן נעקרו רוב הצלעות בצד אחד, אלמא רובו בעינן למיטרפא, וכל שכן דבחדא לא מקריא נבילה, ולמה אמר רב דהוה נבילה.

קכז. למה אין לתריץ דבן זכאי איירי כשנעקרו שני צלעות זה שלא כנגד זה, ואילו רב דאמר דהוה נבילה היינו כשנעקרו שני צלעות

זה כנגד זה?

דהא אמר רבי יוחנן דאף שנעקרו צריך להיות רוב משני צדדין. וכאשר נעקרו רוב שני צדדין, על כרחן שנים מהם הם זה כנגד זה - וכגון אם נשברו שש מימין ושש משמאל - אפילו אלו לצד הצואר ואלו לצד האליה, אי אפשר דלא הוי אמצעית זה כנגד זה. ואפילו הכי אמר רבי יוחנן שאינו טריפה עד שיעקרו רוב שני הצדדין, וכל שכן דאם נעקר רק אחד זה כנגד זה דלא מיקרי נבילה.

גליון קנין תורה

קכח. למסקנא, במה איירי רבי יוחנן, ומה היה שאלת רב כהנא ורב אסי?

רבי יוחנן איירי כשנעקרו רק הצלעות בלא החור שהיא בית קיבול שלתוכו נכנסת הצלע. ואילו שאלת רב כהנא ורב אסי היה באופן שנעקרו שני הצלעות וגם הבית קיבול שהצלעות תחובים בו - דהיינו בחצי חוליא.

קכט. למסקנת הנמ' שנסתפקו רב כהנא ורב אסי כשנעקר שני צלעות זה כנגד זה וחצי חוליא, ולא שמעו הא דאמר רב דאפילו נעקר צלע אחד ומקצת החוליא הוה טריפה, למה שאלו מה הדין בנעקרו שנים, ולא כשנעקר אחד?

שאלו כן כדי שעל ידי התשובה תתפרש להם שניהם; דאם יאמר להם על שאלתם בנעקרו שנים שהיא כשרה, היו יודעין דכל שכן אם נעקרה רק אחת שהיא כשרה. ואם היה אומר להם שהיא טריפה אולם לא היה רותח עליהם, היו פושטין מזה דרך כהאי גוונא הוה טריפה אבל אם לא נעקרה רק אחת היא כשרה. שהרי אם היה רב טובר דאף בנעקרה אחת הוה טריפה, היה אומר להם ברתיחה, שאפילו כנעקרה אחת הוה טריפה וכל שכן כשנעקרו שנים. אבל אם היו שואלים לרב רק מה הדין כשנעקרה צלע אחת, אמת הוא דאם היה אומר להם דהוה טריפה היו יודעין דכל שכן כשנעקרו שנים דהוה טריפה. אבל אם היה אומר להם שהיא כשרה, לא היו יודעין מה ההלכה כשנעקרו שנים.

קל. למה למעשה כששאלו על שנים ענה להם רב בלא רתיחה, אף דסבירא ליה דאפילו כשנעקרה צלע אחת עם החוליא הוה טריפה?

דכיון דקאמר להו בתמיה 'הא הוה נבילה משום גיסטרא', היינו ריתחיה - דהכי קאמר להו, אל תשאל ממנו על שנים דאפילו נבילה הוה, ואילו באחת הוה טריפה.

דף נ"ב ע"ב

קלא. מה הדין לשמואל כשנעקרה צלע מעיקרה אפילו בלא החור שבחוליא?

הבהמה טריפה.

קלב. כמה יהא חסרון בשדרה שלא תטמא באהל בלא בשר כדון שדרה, אלא במגע ובמשא כדון עצם כשעורה, וכן שיהא הבהמה טריפה; לבית שמאי, ולבית הלל?

לבית שמאי: שתי חוליות, לבית הלל חוליא אחת.

קלג. האיך תירצו הא דלשמואל גופיה נחלקו בית שמאי ובית הלל רק בעקירת חוליא, ולא בעקירת צלע?

התם איירי כשנעקר חוליא בלא צלע, ובאותם החוליות שיש בסוף השדרה שאין שם צלעות. אבל במקום הצלעות נטרף אף בעקירת הצלעות לחוד.

קלד. למה לא מנו במשנה במס' עדיות בין המחלוקת שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, המחלוקת לענין טריפה דהוה בית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא?

דכאשר נשאל השאלה על חסרון שדרה בבית המדרש, לענין טומאת אהל נשאלה לפנייהם, בכמה חסרונה, דהתם בית שמאי לחומרא, ובית הלל לקולא. ולכן לא נמנה בין קולי בית שמאי אף שיוצא מדבריהם קולא לענין טריפות.

גליון קנין תורה

קלח. מה היה ספיקת רבי ירמיה בהא דאמר שמואל גולגולת שנחכסה ברובה אף שלא נפחתה הוה טריפה?

האם היינו ברוב גובהה מן העינים ולמעלה, או רוב היקפה [והוא גדול יותר מרוב גובהה], ונשאר בתיקו.

קלו. מה היה ספיקת רב אשי בהא דאמר שמואל בשר החופה את רוב הכרס ברובו הוה טריפה?

האם היינו אפילו ברוב קרוע, וכל שכן ברוב נטולה. או דוקא ברוב נטולה, אבל ברוב קרוע אינה טריפה.

קלו. האיך היה אפשר לפשוט הספק ממשנתינו דתנן שאם נקרע רוב כרס החיצונה הוה טריפה? ולמה באמת לא פשט ליה רב אשי מהתם?

היה אפשר לפשוט: דבמערבא בשם רבי יוסי ברבי חנינא אמרו, שכל הכרס כולו זו היא כרס הפנימי, וכרס החיצונה הוא בשר החופה את רוב הכרס, הרי מבואר שאפילו אם רק נקרע רוב בשר החופה את רוב הכרס הוה טריפה. ולא פשט ליה רב אשי מהתם: דהא ספיקת הגמ' הוא אליבא דשמואל, ושמואל פירש בשם רבי יעקב בר נחמני דכרס הפנימי הוא מקום שאין בו מילת, וכרס החיצונה הוא שאר הכרס. אלא שהוסיף שמואל עוד טריפה שלא נמנה במשנתנו להדיא והוא בשר החופה את הרוב כרס ברובו, ולכן נסתפקו האם היינו כשנקרע או דוקא כשנטלה.

קלח. למה קשה לפרש הא דאמר רב יהודה בשם רב, 'בבהמה מן הזאב ולמעלה הוי דרוסה, אבל למטה מזאב לא הוה דרוסה בבהמה אלא בעופות', שבא למעט שדרוסת חתול לא הוה דרוסה בבהמה?

דהא תנן במשנתנו להדיא שבהמה נעשית טריפה על ידי דרוסת זאב, ומשמע דדרוסת חתול לא הוה דרוסה.

קלט. למה אין לפרש דאי לאו הא דרב הוה אמינא לעולם חתול נמי עושה דרוסה בבהמה דקה, ומשנתנו נקטה זאב משום דאיירי בגסה, ולא שמעינן דאפילו גסה נמי הוה דרוסה על ידי זאב?

דהא תנן במשנתנו רבי יהודה אומר, דדרוסת הזאב הוה דרוסה רק בדקה, אבל בגסה לא הוה דרוסה אלא על ידי ארי. הרי מפורש דבהמה דקה איירי.

קמ. האיך ביארו למסקנא חידושו של רב? (שני דרכים)

(א) רב סובר דרבי יהודה חולק על תנא קמא; דלתנא קמא גם בהמה גסה נעשית טריפה משום דרוסת זאב, ולכן הוה אמינא דדקה נעשית טריפה אף בדרוסת חתול. קא משמע לן רב דלתנא קמא גם בדקה לא הוה דרוסה רק בזאב ולמעלה.
(ב) לעולם סובר רב כרבי אלעזר, דרבי יהודה לא בא אלא לפרש דברי תנא קמא ולא לחלוק עליו. אלא דמכל מקום הוצרך רב לאשמעינן דדרוסת חתול אינה טריפה, דהוה אמינא דהא דנקטה המשנה דרוסת זאב לאו משום דרק זאב עושה דרוסה, אלא משום דזאב אורחיה למידרס, ולעולם הוא הדין לחתול. קא משמע לן רב דדרוסת חתול לא הוה דרוסה.

קמא. דרוסת חולדה, האם הוה דרוסה?

לרב חסדא בעופות הוה דרוסה על ידי חולדה.

קנין תורה גליון

קמב. באיזה אופן הוה דרוסה על ידי חתול ונמיייה לרב חסדא?

בגדיים וטלאים שהם דקים שבדקה, ולא בסתם בהמות דקות כגון אילים ורחלים.

קמג. מה הקשו על הברייתא דשנינו דדרוסת חתול, נין, ונמיייה, אינו אלא כקוץ בעלמא ואינה טריפה עד שניקבו הדקין? והאיך תירצו הקושיא?

הקשו: דהאיך אפשר לומר דנץ אינו דורס, הא תנן במשנתינו, שדרוסת הנץ בעופות.
תירצו: דהמשנה איירי בעופות, והברייתא איירי בגדיים וטלאים.

קמד. לפי החכם 'בריבי', באיזה אופן אין דרוסה לחתול, ובאיזה אופן יש דרוסה?

אין דרוסה לחתול: במקום שאין מצילין לעוף או לגדי מידו, דאינו כועס כל כך ולא אלים הארס שלו.
יש דרוסה לחתול: במקום שיש מצילין הוא כועס ויש לו ארס חזק, וכשמכה בצפורן משליך בה ארס.

קמה. לחכמים החולקים על בריבי, מה דין דרוסת חתול בגדיים וטלאים? (שני דרכים בגמ')

לדרך א' בגמ': חכמים סוברים דאף כשיש מצילין אין לחתול ארס.
לדרך ב' בגמ': חכמים סוברים דאף כשאין לה מצילין יש לחתול ארס.

קמו. האיך תירצו דברי רב חסדא דאמר שדרוסת חתול הוה דרוסה בגדיים וטלאים, ואילו בברייתא שנינו דאינו אלא כקוץ בעלמא? (שני דרכים בגמ')

(א) דחכמים שחולקים על בריבי סוברים דאף כשיש מצילין אין לחתול ארס, והברייתא אזיל כוותיהו. ורב חסדא דאמר דדרוסת חתול הוה טריפה בגדיים וטלאים, איירי כשיש לגדי וטלה מצילין, ואזיל בשיטת בריבי דבאופן זה יש לה ארס.
(ב) דחכמים שחולקים על בריבי סוברים דאף כשאין לה מצילין יש לחתול ארס, וכוותיהו סובר רב חסדא, ואיירי אף במקום שאין מצילין. וברייתא דאמר דדרוסה על ידי חתול אינה טריפה אף בגדיים וטלאים עד שתינקב לבית חלל, היינו אליבא דבריבי ובמקום שאין מצילין.

קמו. לדרך ב' בגמ', דלחכמים בכל אופן יש לחתול ארס, למה אמרו במשנתנו דבכהמה דקה הוה דרוסה רק על ידי זאב? (רש"י)

משום דמשנתנו לא איירי בדקות שבדקות בגדיים וטלאים רק בסתם בהמות דקות כרחלים גדולים דלכולי עלמא לא נעשו דרוסה על ידי זאב.

קנין תורה גליון

קמח. מעשה בתרנגולת שרדף אחריה חתול ונסתמה הדלת לפני החתול והכה החתול על הדלת בכפו, ונמצא אחר כך על הדלת חמשה קורטי דם; האם יש להוכיח מזה דחתול עושה דרוסה אף במקום שאין מצילים? [לבריבי, ולחכמים לשני הדרכים בגמ']

לבריבי: רק כשיש מצילין יש לחתול ארס. אולם כשהתרנגול עצמה מצלת גופה ובורחת, כהצלת אחרים דמי ולכן היה החתול יכול להשליך ארסו.

לחכמים לדרך א' שסוברים דאף כשיש להם מצילין אין לחתול ארס: הארס של החתול שרדף אחר התרנגולת שנמצא על הדלת שנסגר בפניה באמת לא היה בכחה לשרוף.

לחכמים לדרך ב' שסוברים דאף כשאין להם מצילין יש לחתול ארס: מובן בפשיטות שהרי יש לחתול ארס בכל אופן.

ברכות לראש משביר

ידידנו הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד, אוהב תורה ומוקיר רבנן ותלמידיהון

מו"ה אברהם יעקב ריגער הי"ו - נציב חודש אייר -

לכבוד התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי זי"ע

זכות התורה תעמוד לו להתברך בכל משאלות לבו לטובה לאורך ימים ושנים טובות - ויתקיים בו הבטחת נביאי אמת וצדק לא ימושו מפיק ומפי זרעך ומפי זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם

בברכת התורה
הנהלת חבורת קנין תורה

חזרת החדש	חזרת אתמול	לימוד היום	במדבר
מ: ☐	נ: ☐	נ: ☐	זונטאג כ"ה אייר
מא: ☐	נ: ☐	נא: ☐	מאנטאג כ"ו אייר
מזא: ☐	נא: ☐	נא: ☐	דינסטאג כ"ז אייר
מב: ☐	נא: ☐	נב: ☐	מיטוואך כ"ח אייר
מב: ☐	נב: ☐	נב: ☐	דאנערשטאג כ"ט אייר
		חזרה	פרייטאג ר"ח סיון
		חזרה	שב"ק ב' סיון

בחקתי	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החדש
זונטאג י"ח אייר - ל"ג בעומר	מח: ☐	מז: ☐	לח: ☐
מאנטאג י"ט אייר	מח: ☐	מח: ☐	לח: ☐
דינסטאג כ' אייר	מט: ☐	מח: ☐	לט: ☐
מיטוואך כ"א אייר	מט: ☐	מט: ☐	לט: ☐
דאנערשטאג כ"ב אייר	נ: ☐	מט: ☐	מ: ☐
פרייטאג כ"ג אייר	חזרה		
שב"ק כ"ד אייר	חזרה		

זונטאג נשא - ג' סיון

בחינה לימוד החודש: דף **מב**, (מתני') - דף **נב**: (בעא מיניה רב כהנא מרב) בחינה חזרת החודש: דף **לב**: (גופא אמר רבי שמעון בן לקיש) - דף **מב**: (סוף הפרק)

- איסור השגת גבול -

כל הזכויות ובכללן זכות צילום או העתקה אף לחלקים שמורות לחבורת קנין תורה שע"י עמודי ציון ד'באבוב
ואין רשות לצלם או להעתיק באיזה אופן שהוא ללא רשות בכתב מהנהלה: 718-438-1188 x3
הערות על הגליון יתקבלו ברצון ע"י אימעיל: kinyantorah@amideizion.org, או פקס: 718-298-2044